

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**ANALIZA NEDONOSNIH IN RESTRUKTURIRANIH
IZPOSTAVLJENOSTI V IZBRANI BANKI**

Ljubljana, 8. avgust 2018

KRISTINA FIJAVŽ

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Kristina Fijavž, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtorica predloženega dela z naslovom Analiza nedonosnih in restrukturiranih izpostavljenosti v izbrani banki, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko izr. prof. dr. Sergejo Slapničar

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno;
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki;
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani;
4. da se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije;
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom;
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila;
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične komisije;
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje podobnosti vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice;
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki, pravico reproduciranja ter pravico dajanja predloženega dela na voljo javnosti na svetovnem spletu po Repozitoriju Univerze v Ljubljani;
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne 8. 8. 2018

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 OPREDELITEV NEDONOSNIH IN RESTRUKTURIRANIH IZPOSTAVLJENOSTI IN POVZETEK NOVIH SMERNIC	5
1.1 Nedonosne izpostavljenosti	6
1.2 Restrukturirane izpostavljenosti	7
1.2.1 Finančne težave	9
1.2.2 Vrste koncesij	10
1.2.3 Pogoji prerazvrstitve restrukturirane izpostavljenosti v nerestrukturirano	11
1.3 Restrukturirane izpostavljenosti po novih smernicah	11
1.3.1 Seznam najpogostejših ukrepov restrukturiranja	13
1.4 Soočanje z morebitnimi težavami.....	17
2 PROCES IDENTIFIKACIJE NEDONOSNIH IN DONOSNIH RESTRUKTURIRANIH IZPOSTAVLJENOSTI V IZBRANI BANKI	19
2.1 Proces prve identifikacije pri pripravi kreditnega predloga	19
2.1.1 Analiza vprašalnika izbrane banke	21
2.1.2 Rezultati vprašalnika	23
2.1.3 Pogoji prerazvrstitve statusa restrukturirana izpostavljenost v status nerestrukturirana izpostavljenost.....	24
2.1.4 Razvrščanje komitentov po conah.....	26
2.2 Proces potrditve predloga in knjiženja	28
2.3 Proces poročanja.....	29
2.4 Ocenjevanje izvedljivosti in dostopnosti restrukturiranja	30
2.5 Primerjava procesa izbrane banke z evropsko uredbo in novimi smernicami z oceno.....	32
3 ANALIZA KAZALNIKOV IZBRANE BANKE TER PRIMERJAVA TEH S SLOVENIJO IN EU	34
3.1 Predstavitev portfelja izbrane banke.....	34
3.1.1 Predstavitev portfelja izbrane banke po dejavnostih, segmentih in kakovosti posojil.....	34
3.1.2 Gibanje kazalnikov nedonosnih izpostavljenosti in nedonosnih posojil v izbrani banki.....	36
3.1.3 Gibanje verjetnosti neplačila po segmentih in dejavnostih v izbrani banki...	40

3.1.4	Gibanje kazalnika restrukturiranih posojil v izbrani banki	42
3.2	Primerjava kazalnikov izbrane banke s povprečnimi kazalniki na ravni Slovenije.....	44
3.2.1	Primerjava gibanja kazalnika nedonosnih izpostavljenosti.....	44
3.2.2	Primerjava gibanja kazalnika nedonosnih izpostavljenosti v segmentu podjetij po dejavnostih	46
3.3	Primerjava kazalnikov izbrane banke s povprečnimi kazalniki na ravni EU .	46
3.3.1	Primerjava gibanja kazalnika nedonosnih posojil.....	47
3.3.2	Primerjava gibanja kazalnika nedonosnih posojil po segmentih	47
3.3.3	Primerjava gibanja verjetnosti neplačila po dejavnostih.....	49
3.3.4	Primerjava gibanja kazalnika restrukturiranih posojil	49
	SKLEP	50
	LITERATURA IN VIRI	53
	PRILOGE.....	57

KAZALO TABEL

Tabela 1:	Izpostavljenost izbrane banke po SKD v letih 2016 in 2017	35
Tabela 2:	Analiza kazalnika NPE po posameznih dejavnostih v segmentu podjetij v izbrani banki v letih 2017 in 2016	39
Tabela 3:	Gibanje PD v % v posamezni dejavnosti na dan 31. 12. 2017	41
Tabela 4:	Kvartalno gibanje kazalnika NPE v Sloveniji od sredine leta 2015 do konca leta 2017.....	44
Tabela 5:	Primerjava kazalnikov NPL izbrane banke z EU z junija 2017	48

KAZALO SLIK

Slika 1:	Prikaz prerazvrstitve iz statusa restrukturirana donosna izpostavljenost v status nerestrukturirana donosna izpostavljenost	25
Slika 2:	Prikaz prerazvrstitve iz statusa restrukturirana nedonosna izpostavljenost v status nerestrukturirana donosna izpostavljenost	25
Slika 3:	Prikaz prerazvrstitve iz statusa restrukturirana nedonosna izpostavljenost prerazvrščena oziroma s 30-dnevno zamudo v status nerestrukturirana donosna izpostavljenost.....	26
Slika 4:	Portfelj izbrane banke razdeljen po segmentih na posamezen kvartal.....	36
Slika 5:	Prikaz kakovosti posojil izbrane banke po posameznih kvartalih.....	36

Slika 6: Gibanje NPE in NPL kazalnika izbrane banke po kvartalnih	37
Slika 7: Kvartalno gibanje NPL v izbrani banki po segmentih	38
Slika 8: Prikaz kvartalnega gibanja nedonosnih posojil, njihovo pokritosti z oslabitvami in rezervacijami ter gibanje njihove pokritosti z zavarovanjem.....	38
Slika 9: Kvartalno gibanje PD v % po segmentih	40
Slika 10: Gibanje kazalnikov NPL in FBL v izbrani banki po kvartalnih	42
Slika 11: Gibanje donosnih in nedonosnih FBL v izbrani banki po kvartalnih	42
Slika 12: Delež donosnih in nedonosnih FBL v izbrani banki po kvartalnih.....	43
Slika 13: Delež FBL po segmentih v izbrani banki po kvartalnih.....	43
Slika 14: Primerjava NPE Slovenije z NPE izbrane banke po kvartalnih.....	45
Slika 15: Prikaz najbolj izstopajočih dejavnosti po absolutnem znesku NPE v Sloveniji ..	46
Slika 16: Prikaz povprečnega kazalnika NPL po državah EU po kvartalnih	47
Slika 17: Kazalnik NPL po segmentih za junij 2017.....	48
Slika 18: Gibanje kazalnikov NPL in FBL po kvartalnih	50

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Vprašalnik za identifikacijo restrukturiranih donosnih in nedonosnih izpostavljenosti v orodju	1
---	---

SEZNAM KRATIC

ang. – angleško

BS – Banka Slovenije

BCBS – ang. Basel Committee on Banking Supervision: Baselski komite za bančni nadzor

CAPEX – ang. capital expenditure: investicijski odhodki

CRR – Uredba (EU) št. 575/2013

DSCR – ang. debt service coverage ratio: razmerje pokritosti dolga

EBA – ang. European Banking Authority: Evropski bančni organ

EBITDA – ang. Earnings before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization: dobiček iz poslovanja pred amortizacijo

ECB – Evropska centralna banka

EIB – ang. European Investment Bank: Evropska investicijska banka

EU – ang. European Union: Evropska unija

EWS – ang. Early Warning Signal: sistem zgodnjega opozarjanja

FBL – restrukturirana posojila

FBL ratio – ang. forborne loan ratio: kazalec restrukturiranih posojil

ISCR – ang. interest service coverage ratio: razmerje pokritosti obresti

IZK-2016 – Izvedbena Uredba Komisije (EU) št. 2016/1702, Ur.l. EU L 263/1 z dne 18. avgusta 2016

LLP coverage ratio – ang. loan loss provision coverage ratio: kazalec pokritosti nedonosnih posojil z oslabitvami in rezervacijami

MRA – krovni sporazum o prestrukturiranju

MSP – mala in srednja podjetja

NPE – nedonosna izpostavljenost

NPL – ang. non-performing loans: nedonosna posojila

RS – Republika Slovenije

SKD – standardna klasifikacija dejavnosti

Sklep-50 – Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Ur. l. RS 50/2015 z dne 10.7.2015

NPL ratio – ang. non-performing loan ratio: kazalec nedonosnih posojil

PD – ang. probability of default: verjetnost neplačila

UEP-575 – Uredba (EU) št. 575/2013 Evropskega parlamenta in sveta o bonitetnih zahtevah kreditne institucije in investicijskih podjetij ter o spremembi Uredbe (EU) št. 648/2012, Ur. l. EU 176/1 z dne 26. junija 2013

UVOD

Z začetkom finančne krize so težave s kakovostjo bilanc bank ponovno prišle na plano. V Evropski uniji (v nadaljevanju EU) so se z razkritjem razsežnosti krize v bančnem sektorju pokazale slabosti trenutnega nadzornega sistema, predvsem na področju razkrivanja nedonosnih izpostavljenosti, ter se hkrati izpostavili izzivi, s katerimi se bodo banke in njihovi nadzorni organi morali soočiti. Evropski bančni organ (ang. European Banking Authority, v nadaljevanju EBA) je zato predlagal enotno definicijo nedonosnih (ang. non-performing exposures) in restrukturiranih izpostavljenosti (ang. forbearance exposures) in za ta namen pripravil smernice za banke (Jassaud & Vidon, 2017, str. 413).

V letih 2009, 2010 in 2011 so se slovenske banke prvič soočile s povečanimi nedonosnimi posojili. Posebno so se s tem soočale banke v slovenski lasti. Skupina bank v tuji lasti je imela veliko nižji kazalnik nedonosnih posojil od slovenskega povprečja, čeprav je to skupino kriza prav tako močno prizadela. Razlog za to bi lahko bil v tem, da banke v slovenski lasti jasno ne ločujejo oddelka obvladovanja tveganj z oddelkom prodaje. Dogajalo se je, da so bili pri organih odločanja (kreditnih odborih) z lahkoto preglasovani. Njihova naloga je bila le zagotavljanje priporočil kreditnemu odboru. V nasprotju z bankami v tuji lasti je oddelek obvladovanja tveganj imel aktivno vlogo in glasovalno pravico v kreditnih odborih in hkrati imel pomembno strateško funkcijo (Jemenšek & Ovin, 2015).

Od bank v slovenski lasti imata največji delež nedonosnih posojil banki Nova Ljubljanska banka d.d. in Nova KBM d.d., ki pa naj bi imeli dovolj kapitala, da pokrijeta vsa tveganja teh posojil (Jenko, 2015). Obseg nedonosnih posojil, bankam ne povzroča novih izgub. Banke z oslavitvami pokrijejo del slabih terjatev. Te tudi knjižijo in izkažejo izgubo v višini oblikovane oslavitve. Dodatne izgube lahko utrpijo le iz neoslabljenega dela slabih terjatev, če je izplen na celotno terjatev manjši od njenega neoslabljenega dela (Kotnik, 2017).

Baselski komite za bančni nadzor (ang. Basel Committee on Banking Supervision, v nadaljevanju BCBS) je prepoznal, da obstaja veliko razlik oziroma praks, kako banke identificirajo in poročajo kakovost svojih sredstev. Zato je izdal smernice, imenovane Preudarna obravnava problematičnih sredstev – definicija nedonosnih in restrukturiranih izpostavljenosti (ang. Guidelines Prudential treatment of problem assets – definitions of non-performing exposures and forbearance), ki so jih morale banke upoštevati pri poročanju (Basel Committee on Banking Supervision, 2017, str. 1).

»Definicija nedonosnih izpostavljenosti (v nadaljevanju NPE) je širša, saj poleg izpostavljenosti s pomembnim zneskom zamude nad 90 dni v števcu kazalnika delež nedonosnih izpostavljenosti vključuje tudi izpostavljenosti, ki ustrezajo kriteriju majhne verjetnosti plačila. Med slednjimi največji del predstavljajo restrukturirane izpostavljenosti, tj. izpostavljenosti, pri katerih zaradi spremenjenih načrtov odplačevanja (kot posledica nezmožnosti odplačevanja po pogojih pred to spremembo) ne prihaja do zamude več kot 90

dni in pri katerih je ob tej spremembi prišlo ali je verjetno, da bo prišlo do pomembnega odpusta dolga dolžnika.« (Banka Slovenije, 2015).

Banka Slovenije (v nadaljevanju BS) je uvedla nadzorniške ukrepe in zahteve, ki so bili usmerjeni v ravnanje bank in njihovo poročanje v zvezi z NPE, in izdala kar nekaj smernic za pomoč bankam pri obravnavi NPE.

EBA vsako leto izda Poročilo o oceni tveganja evropskega bančnega sistema (ang. Risk assessment of the European banking system). Poročilo, izdano v novembru 2017 opisuje, da se povprečni kazalec restrukturiranih posojil (ang. forborne loan ratio, okrajšano FBL ratio) v izbranem vzorcu bank EU postopoma zmanjšuje vzporedno s kazalcem nedonosnih posojil (ang. non-performing loan ratio, okrajšano NPL ratio). Junija 2017 je znašal 2,8 % in se je v primerjavi z junijem 2016, ko je znašal 3,7 %, zmanjšal za 90 bazičnih točk. Največji del še vedno predstavljajo restrukturirana nedonosna posojila (ang. non-performing forborne loans), in sicer kar 64 % vseh restrukturiranih posojil in 36 % restrukturiranih donosnih posojil (ang. performing forborne loans). Delež restrukturiranih donosnih posojil sicer pada, vendar so med državami zelo velike razlike, saj se odstotek restrukturiranih donosnih posojil glede na celoten delež restrukturiranih posojil giblje med 14 in 71 %. Poročilo EBE nadaljuje analizo in pravi, da je največji delež nedonosnih izpostavljenosti še vedno v sektorju malih in srednjih podjetij, ki pa se skozi leta zmanjšuje (European Banking Authority, 2017, str. 26-32).

Prav tako BS vsako leto izda Poročilo o finančni stabilnosti. Poročilo izdano januarja 2018, poroča o tem, da so »v segmentu podjetij po absolutnem znesku NPE najbolj izstopajoče dejavnosti predelovalne dejavnosti, trgovina, poslovanje z nepremičninami in gradbeništvo.« (Banka Slovenije, 2018b, str. 34).

Zanimivo pa je to, da je Evropska centralna banka (v nadaljevanju ECB) v marcu 2017 izdala dodatne napotke bankam v zvezi s slabimi posojili, ki banke poziva še k dodatnim razkritjem. ECB opisuje, da se v tem momentu več bank iz držav članic EU sooča ter srečuje z visoko ravniyo slabih posojil, kar negativno vpliva tudi na bančna posojila v gospodarstvu. Načrtno odpravljanje slabih posojil je seveda za gospodarstvo koristno. Če gospodarstvo okreva, je odpravljanje slabih posojil toliko lažje. Za zagotavljanje konsistentnosti in primerljivosti bodo morale banke izboljšana razkritja začeti poročati v letu 2018 (Evropska centralna banka, 2017, str. 4-6). Iz publikacij BS trenutno ni razvidno, da bi na te napotke izdala kakšno sporočilo za javnost. Tema pa je po mojem mnenju zelo pereča, saj bodo dodatna razkritja bankam povzročala nemalo težav.

V izbrani banki so z letom 2016 pričeli z dnevno identifikacijo restrukturiranih donosnih in nedonosnih izpostavljenosti, da so zadostili poročanju kazalnika NPE. Proces identifikacije se prične tako, da skrbniki komitentov pri pripravi kreditnih predlogov z izpolnitvijo identifikacijskega obrazca ugotovijo, ali je posamezna izpostavljenost, na kateri se opravljajo spremembe pogojev kreditne pogodbe oziroma odobravajo ukrepi

restrukturiranja, razvrščena v kategorijo restrukturiranih posojil. Proces identifikacije se bo moral zaradi novih napotkov ECB v veliki meri spremeniti. S prilagoditvijo procesa je izbrana banka že pričela. V magistrskem delu se posvečam predvsem detajlni predstavitvi tega procesa. Hkrati pa predstavljam gibanje omenjenih kazalcev v izbrani banki, ki jih primerjam z gibanjem povprečnih kazalcev na ravni EU in Slovenije.

Zaradi novih smernic bankam v zvezi s slabimi posojili, ki jih je izdala ECB, bo morala izbrana banka trenutni proces identifikacije donosnih in nedonosnih restrukturiranih posojil prilagoditi. Izbrana banka je za ta namen razvila orodje, ki na podlagi vnesenih informacij zazna, ali je potrebno določeno izpostavljenost razvrstiti med restrukturirana posojila. Orodje izbrani banki tudi omogoča avtomatski izračun obdobja zdravljenja ter poskusnega obdobje (njun začetek in konec).

Namen magistrskega dela je seznanitev širše publike, ki jo to področje zanima, z novostmi, ki jih morajo banke implementirati v svoje procese do konca leta 2018. Hkrati želim z raziskavo opozoriti izbrano banko na morebitne težave, ki jih bodo novosti povzročile zaradi trenutnega poteka njenih procesov. Želim, da so ugotovitve magistrskega dela izbrani banki v poduk, da se prične zavedati, na katerih področjih bo oziroma ima potencialne težave. Te namreč poslabšujejo kakovost njenih sredstev. Hkrati želim, da jih zaradi mojih ugotovitev prične aktivno in pravočasno reševati.

Cilji magistrskega dela, ki jih želim doseči, so:

- podrobno predstaviti posodobljen proces identifikacije restrukturiranih posojil izbrane banke;
- proces kritično ovrednotiti ter izbrano banko opozoriti na morebitne težave, s katerimi se bo soočila v prihodnosti;
- na podlagi internih podatkov izbrane banke predstaviti njen portfelj, gibanje nedonosnih izpostavljenosti, nedonosnih posojil ter restrukturiranih posojil in verjetnosti neplačila po posameznih obdobjih ter gibanje omenjenih kazalnikov po posameznih dejavnostih in segmentih;
- z metodo komparacije primerjati omenjene kazalnike izbrane banke z gibanjem povprečnih kazalnikov na ravni EU in Slovenije.

Z magistrskim delom odgovarjam na naslednja raziskovalna vprašanja:

- Ali bo s posodobitvijo orodja sistem identifikacije restrukturiranih donosnih in nedonosnih izpostavljenosti v izbrani banki usklajen z novimi smernicami ECB?
- Ali je sistem identifikacije restrukturiranih posojil dovolj učinkovit? Kakšne so njegove slabosti? S kakšnimi težavami se bo izbrana banka soočala v prihodnje?
- Katera dejavnost glede na verjetnost neplačila v izbrani banki predstavlja najbolj tvegano dejavnost? Kateri segment glede na verjetnost neplačila v izbrani banki predstavlja najbolj tvegani segment?

- Ali se v izbrani banki kazalec restrukturiranih posojil zmanjšuje vzporedno s kazalcem nedonosnih posojil, kar naj bi bila posledica ukrepov ECB?
- Kateri segment predstavlja največji delež nedonosnih posojil in restrukturiranih posojil v izbrani banki?
- Katera dejavnost predstavlja največji delež nedonosnih izpostavljenosti v izbrani banki?
- V katero kategorijo po tveganosti lahko izbrano banko razvrstimo, če gibanje njenih kazalnikov primerjamo z gibanjem povprečnih kazalnikov na ravni EU in Slovenije?

Metodološko prvi del magistrskega dela vsebuje pregled sekundarnih virov. V pomoč so mi tuja in domača literatura, prispevki in članki, objavljene vsebine evropskih organov in Banke Slovenije. Poleg pregleda sekundarnih virov ta del obsega detajlno predstavitev procesa, ki poteka v izbrani banki. Z opisom njegovih slabosti in morebitnih težav, ki jih bo povzročal izbrani banki v prihodnje, je proces kritično ovrednoten.

Drugi del magistrskega dela predstavlja predvsem predstavitev gibanja kazalnikov nedonosnih izpostavljenosti ter nedonosnih in restrukturiranih posojil v izbrani banki in njihovo primerjavo s povprečnimi kazalniki na ravni EU in Slovenije. Primerjava je opravljena z metode komparacije. Na podlagi rezultatov omenjene metode nato banko umeščam v ustrezno v skupino (problematičnih ali manj problematičnih bank).

V svojem magistrskem delu v prvem poglavju preko teoretičnega pregleda obstoječe regulative in nove regulative ter razprav in člankov povzemam glavne značilnosti nedonosnih in restrukturiranih izpostavljenosti ter predstavljam novosti, ki jih morajo banke vključiti v svoje poročanje do konca leta 2018. V tem poglavju tudi opozarjam na težave, s katerimi se bodo banke soočale pri pridobivanju podatkov, da bi zadostile novim pravilom poročanja.

V drugem poglavju sledi predstavitev posodobljenega procesa identifikacije restrukturiranih donosnih in nedonosnih izpostavljenosti v izbrani banki (t.i. forbearance proces). Proces z metodo komparacije primerjam s teoretično podlago iz prvega poglavja in tako odgovarjam na prvo raziskovalno vprašanje. Hkrati proces kritično ovrednotim in tako odgovorim na drugo raziskovalno vprašanje.

V tretjem poglavju v prvem delu podrobneje predstavljam portfelj banke, gibanje nedonosnih izpostavljenosti ter nedonosnih in restrukturiranih posojil, gibanje teh kazalnikov po posameznih segmentih in dejavnostih ter gibanje verjetnosti neplačila po posameznih segmentih ter dejavnostih in jih komentiram. S tem odgovarjam na tretje, četrto, peto in šesto raziskovalno vprašanje. V istem poglavju omenjene kazalnike izbrane banke z metodo komparacije primerjam s povprečnimi kazalniki na ravni EU in Slovenije in tako odgovarjam na zadnje, sedmo raziskovalno vprašanje.

Pri pisanju magistrskega dela mi največjo oviro predstavlja uporaba različnih strokovnih izrazov v tujih in domačih virih. Za primer navajam termin **izpostavljenost**, ki po eni strani

kot kazalnik nedonosnih izpostavljenosti (oziroma NPE) po definiciji EBA predstavlja vsa »finančna sredstva, merjena po odplačni vrednosti in tveganih zunajbilančnih obveznosti, skupaj s finančnimi sredstvi, razpoložljivimi za prodajo, finančnimi sredstvi, merjeni po pošteni vrednosti, ter odobrenimi nečrpanimi krediti, ki predstavljajo terjatve z zamudo nad 90 dni, ki hkrati upoštevajo tudi izpostavljenosti po kriteriju majhne verjetnosti neplačila, ki vključujejo tudi restrukturirane terjatve.« (Banka Slovenije, 2018b, str. 30).

Po drugi strani pa izpostavljenost predstavlja posamezno pogodbo banke oziroma posamezen produkt, npr. dolgoročni kredit, kratkoročni kredit, garancijo, limit, itd.

1 OPREDELITEV NEDONOSNIH IN RESTRUKTURIRANIH IZPOSTAVLJENOSTI IN POVZETEK NOVIH SMERNIC

Pomemben korak k zmanjšanju tveganj v bančnem sektorju je zmanjšanje obsega slabih posojil (oziroma nedonosnih izpostavljenosti). Ta so v bančnem sistemu EU v večini dediščina minule krize. Problem s slabimi posojili ni enako obsežen v vseh članicah EU. Kjerkoli je prisoten, pa zmanjšuje zmožnost bank pri odobravanju posojil gospodarstvu in prebivalstvu. Zaradi teh problemov je stanje bank ranljivejše. Zaradi sprejetja regulative s strani ECB je zmanjševanje obsega slabih posojil v posameznih nacionalnih bančnih sistemih konkretno vidno. Vendar pa velja, da odgovornost reševanja slabih posojil nosijo predvsem banke in države članice EU (Kenda, 2018).

Banke morajo upoštevati načela dobrega posojanja in vzpostaviti učinkovite sisteme obvladovanja tveganj z namenom zmanjšanja težav ter zgodnjega odkrivanja njihovega razvoja. Vzpostaviti morajo notranje sisteme kontrol, ki zagotavljajo zmanjšanje nastajanja nedonosnih posojil. Vse to je mogoče doseči šele po vzpostavitvi učinkovitega sistema regulative in nadzora (Campbell, 2007).

Nedonosne terjatve povzročijo škodo banki tako na aktivni kot pasivni strani bilance. Na strani prihodkov se obresti, ki bi nastale zaradi odplačevanja nedonosnih terjatev, ne upoštevajo. Banka pa mora kljub temu za te oblikovati še oslabitve in rezervacije, kar povzroči povišanje stroškov. Nedonosne terjatve banke deloma pokrijejo z zavarovanjem. Vendar se njihova vrednost v insolventnih postopkih spreminja, saj se v teh postopkih izkaže, da je vrednost znatno nižja. BS cilja na to, da so te terjatve v največji meri pokrite z oslabitvami in rezervacijami (Svenšek, 2016).

Različne prakse opredeljevanja definicij nedonosnih in restrukturiranih izpostavljenosti v državah EU so povzročile, da je EBA v okviru enotne knjige pravil opredelila enotno definicijo za namen nadzorniškega poročanja in večje transparentnosti pri razkrivanju informacij bank za kapitalske trge (Kastelic, 2017, str. 5).

»Nedonosne izpostavljenosti so v letih 2012 in 2013, tako zaradi rastočega nominalnega obsega kot zaradi naraščanja deleža nedonosnih izpostavljenosti v celotnem posojilnem

portfelju, postale za veliko večino slovenskih bank največji izziv pri obvladovanju kreditnega tveganja. Ključen sistemski korak pri reševanju problematike nedonosnih izpostavljenosti je bil narejen v okviru sanacije bank 2013/14. Ob dokapitalizaciji večjih bank in prenosu terjatev na Družbo za upravljanje terjatev bank je bila že v letu 2013 na področju nedonosnih izpostavljenosti dopolnjena tudi zakonodaja.« (Banka Slovenije, 2017b).

Enotni definiciji sta opredeljeni z Izvedbeno Uredbo Komisije (EU) št. 2016/1702 z dne 18. avgusta 2016, ki dopolnjuje Izvedbeno Uredbo Komisije (EU) št. 2015/227 ter Izvedbeno Uredbo Komisije (EU) št. 680/2014. Upoštevajoč novo enotno definicijo je vsem bankam in hranilnicam predpisano četrtletno presojanje oziroma poročanje teh izpostavljenosti. Banke in hranilnice so po novi definiciji obseg nedonosnih in restrukturiranih izpostavljenosti prvič poročale po stanju na dan 30. 6. 2015.

»Velik del nedonosnih izpostavljenosti predstavljajo terjatve v prestrukturiranju, zato je zelo pomembno, da je prestrukturiranje dovolj hitro in kakovostno ter da ne prihaja samo do finančnega prestrukturiranja, ampak da sledi tudi lastniško in poslovno prestrukturiranje. Kolikšen delež terjatev, ki so uvrščene med nedonosne, ker so v prestrukturiranju in še vedno ne zamujajo več kot 90 dni, dejansko ne bo poplačan, se bo še pokazalo v prihodnjih letih.« (RTV Slovenija, 2015).

BS je z decembrom 2016 »prešla na mesečni zajem podatkov o nedonosnih izpostavljenostih bank po enotni EBA definiciji, in sicer na podlagi mesečnega poročila BS1S, katerega vsebina je podrobneje opredeljena s Sklepom o poročanju monetarnih finančnih institucij ter z Navodilom za izvajanje Sklepa o poročanju monetarnih finančnih institucij. Skladno s tem BS podatke o nedonosnih izpostavljenosti na nivoju celotnega bančnega sistema po novem objavlja z mesečno frekvenco.« (Banka Slovenije, 2018c).

Ker omenjeni definiciji nista zagotavljali popolne primerljivosti med bankami EU, je ECB v marcu 2017 izdala Napotke bankam v zvezi s slabimi posojili, ki jih morajo banke upoštevati že pri poročanju v letu 2018.

Prvo poglavje je razdeljeno v tri podpoglavja. V prvem predstavljamo definicijo nedonosnih izpostavljenosti, v drugem definicijo restrukturiranih izpostavljenosti in v tretjem ukrepe restrukturiranja po novih napotkih, ki jih je izdala ECB.

1.1 Nedonosne izpostavljenosti

Uredba Izvedbena Uredba Komisije (EU) št. 2016/1702, Ur.l. EU L 263/1 z dne 18. avgusta 2016 (v nadaljevanju IZK-2016) piše o nedonosnih izpostavljenostih. Po IZK-2016 (Priloga V, Del 2, Odstavek 145) so nedonosne izpostavljenosti tiste, ki izpolnjujejo katero koli od naslednjih meril:

- pomembne izpostavljenosti, pri katerih prihaja do zamude pri odplačevanju več kot 90 dni;
- za dolžnika se ocenjuje, da je malo verjetno, da bo v celoti poplačal svoje kreditne obveznosti brez unovčenja zavarovanja s premoženjem, ne glede na obstoj katerega koli zapadlega zneska ali število dni zamude pri odplačevanju.

Uredba (EU) št. 575/2013 Evropskega parlamenta in sveta o bonitetnih zahtevah kreditne institucije in investicijskih podjetij ter o spremembi Uredbe (EU) št. 648/2012, Ur. l. EU 176/1 z dne 26. junija 2013 (v nadaljevanju UEP-575) piše o neplačilu. Po UEP-575 (Del 3, Naslov II, Poglavje 3, Oddelek 6, Pododdelek 2, Člen 178) se šteje, da neplačilo s strani posameznega dolžnika nastopi, ko se zgodi eden ali oba od naslednjih dogodkov:

- Institucija meni, da obstaja majhna verjetnost, da bo dolžnik poravnal svoje kreditne obveznosti do institucije, njene nadrejene osebe ali katere koli njej podrejene družbe v celoti, ne da bi institucija za poplačilo uporabila ukrepe, kot je unovčenje zavarovanja.
- Dolžnik več kot 90 dni zamuja s plačilom katere koli pomembne kreditne obveznosti do institucije, njene nadrejene osebe ali katere koli njej podrejene družbe. Za izpostavljenosti, zavarovane s stanovanjskimi ali poslovnimi nepremičninami, MSP v kategoriji izpostavljenosti na drobno in za izpostavljenosti do subjektov javnega sektorja lahko pristojni organi 90 dni nadomestijo s 180 dnevi.

BCBS (2017, str. 8) v svojem dokumentu navaja, da morajo biti nedonosne izpostavljenosti vedno kategorizirane za celotno izpostavljenost, vključno, ko se nedonosnost navezuje le na en del izpostavljenosti. BCBS (2017, str. 8) navaja, da se kot nedonosna izpostavljenost štejejo:

- vse izpostavljenosti, ki imajo status neplačila ali
- vse izpostavljenosti, ki so oslabiljene v skladu z veljavnim računovodskim okvirom ali
- izpostavljenosti, pri katerih je materialna izpostavljenost zapadla nad 90 dni ali kjer obstajajo dokazi da celotno poplačilo na podlagi pogodbenih pogojev ne bo verjetna, ne da bi banka unovčila zavarovanje, ne glede na to koliko dni je izpostavljenost zapadla.

1.2 Restrukturirane izpostavljenosti

Restrukturiranje (ang. forbearance) je lahko koristna praksa za banke pri upravljanju svojih portfeljev posojil. Z zagotavljanjem pomoči komitentom, ki imajo začasne finančne težave, se lahko banke izognejo nepotrebnim in dragim procesom izvršbe in hkrati maksimirajo vrednost izterjanih sredstev. Toda obstaja tudi tveganje, ki nastane zaradi restrukturiranja. Restrukturiranje, ki se zagotovi podjetjem brez realnih možnosti sposobnosti preživetja, lahko ovira dodeljevanje sredstev zdravim podjetjem v gospodarstvu. Hkrati to lahko povzroči krhanje finančnega sistema, če bi se banke raje odločale za restrukturiranje, kot pa da bi posojila razvrstila med nedonosne (Arrowsmith in drugi, 2013).

Proces restrukturiranja je odvisen od dveh interesnih skupin: skupine, ki oblikuje institucionalno in zakonsko podlago (Banka Slovenije, Združenje bank Slovenije, ministrstva, evropske institucije itd.), ter skupine, ki izvaja ta proces (banke, podjetja, investitorji itd.). Pomembno je, da so ukrepi usklajeni s strani obeh interesnih skupin. Za uspešen proces restrukturiranja so ključnega pomena hitro odločanje, izbira prave vrste restrukturiranja ter učinkovitost (Fabijan & Tušek, 2015, str. 38-39). Bančni nadzorniki bi morali imeti primerna orodja, s katerimi bi nadzor opravljali učinkoviteje. Z njimi bi nadzirali ali banke dovolj zgodaj prepoznajo problematična posojila in se dovolj hitro in pravilno lotijo postopkov restrukturiranja. Banke pa bi morale biti bolj odgovorne in proaktivne pri procesu restrukturiranja ter preprečevanju nastajanja novih problematičnih posojil (Kenda, 2017).

BCBS (2017, str. 12) v svojem dokumentu opisuje, da se restrukturirana izpostavljenost pojavi, ko:

- se komitent banke sooča s finančnimi težavami in ima posledično težave pri poravnavanju svojih obveznosti;
- banka s komitentom sklene nov aneks k obstoječi pogodbi oziroma novo pogodbo, ki nadomešča trenutno pogodbo, v kateri spreminja obstoječe pogoje v korist komitenta zaradi finančnih težav, s katerimi se sooča, in ki je v nasprotnem primeru ne bi sklenila.

Če je posamezna izpostavljenost identificirana kot restrukturirana, to direktno ne pomeni, da je ta izpostavljenost tudi predstavljena, kot da spada v status neplačila. Vse izpostavljenosti, pri katerih je dana olajšava v obliki sprememb pogojev ali njegovo refinanciranje, je potrebno označiti kot restrukturirane izpostavljenosti. Tu so zajeti vsi posli banke, pri katerih obstaja bilančna ali izven bilančna kreditna izpostavljenost do stranke, in sicer: krediti, limiti, factoring posli, obveznice in kreditne linije z možnostjo odpoklica ali brez, npr. nečrpane kreditne linije, akreditivi, kreditne kartice itd., z izjemo sredstev, namenjenih trgovanju (Basel Committee on Banking Supervision, 2017, str. 12-14).

Zanimivo je, da trenutna slovenska zakonodaja o restrukturiranih izpostavljenostih ne piše prav veliko. Sklep o ocenjevanju izgub iz kreditnega tveganja bank in hranilnic, Ur. l. RS 50/2015 z dne 10.7.2015 (v nadaljevanju Sklep-50) opisuje, da restrukturirano finančno sredstvo nastane kot posledica nezmožnosti dolžnika odplačevati dolg pod prvotno dogovorjenimi pogoji bodisi s spremenjenimi pogoji prvotne pogodbe bodisi z novo pogodbo (Sklep-50, Člen 21).

Sklep-50 (Člen 21) med vrstami restrukturiranja finančnih sredstev vključuje le naslednje možne aktivnosti oziroma vrste restrukturiranja:

- podaljšanje roka ali odlog vračila terjatev;
- znižanje obrestne mere in/ali drugih stroškov;

- znižanje višine terjatev kot posledica pogodbeno dogovorjenega odpusta dolga in/ali lastniškega prestrukturiranja;
- konverzija terjatev v naložbo v kapital dolžnika;
- prevzem drugih sredstev (vključno z unovčenjem kreditnih zavarovanj) za delno ali celotno poplačilo terjatev;
- druge aktivnosti.

Po mojem mnenju je vsebina trenutne slovenske zakonodaje relativno skopa. BS se zato z izdajanjem smernic za banke vsaj približno približa evropski zakonodaji.

IZK-2016 (Priloga V, Del 2, Odstavek 163) opisuje, da so restrukturirane izpostavljenosti tiste, v zvezi s katerimi so se uporabili ukrepi restrukturiranja. Ukrepi restrukturiranja so sestavljeni iz koncesij dolžniku, ki ima ali je na tem, da bo imel težave pri izpolnjevanju finančnih obveznosti. IZK-2016 (Priloga V, Del 2, Odstavek 163) tudi opisuje, da se koncesija nanaša na eno od naslednjih dejanj:

- spremembo prejšnjih pogojev pogodbe, za katere se šteje, da jih dolžnik ne bi mogel izpolniti zaradi finančnih težav, kar bi privedlo do nezadostne sposobnosti odplačevanj dolga, ki ne bi bila odobrena, če dolžnik ne bi imel finančnih težav;
- popolno ali delno refinanciranje problematične kreditne pogodbe, ki ne bi bilo odobreno, če dolžnik ne bi imel finančnih težav.

Izpostavljenosti se štejejo za restrukturirane, kadar je bila odobrena koncesija, ne glede na to, ali je kateri koli znesek zapadel oziroma so izpostavljenosti razvrščene kot oslABLJENE (v skladu s členom 178 CRR). Izpostavljenosti se ne obravnavajo kot restrukturirane, kadar dolžnik nima finančnih težav (IZK-2016, Priloga V, Del 2, Odstavek 172). Kljub temu IZK-2016 (Priloga V, Del 2, Odstavek 172) navaja, da se za ukrepe restrukturiranja šteje:

- spremenjena pogodba, ki je bila pred spremembo razvrščena kot nedonosna oziroma bi bila razvrščena kot taka, če do te spremembe ne bi prišlo;
- sprememba pogodbe, ki vključuje popolni ali delni odpis;
- institucija odobri izvršitev vgrajenih klavzul o restrukturiranju za dolžnika, ki je nedonosen oziroma bi se smatral kot nedonosen, če se te klavzule ne bi izvršile;
- dolžnik je hkrati ali blizu času odobritve dodatnega dolga s koncesijo odplačal glavnico ali obresti po drugi pogodbi z institucijo, ki je bila razvrščena kot nedonosna oziroma bi bila razvrščena kot nedonosna, če ne bi prišlo do tega refinanciranja.

1.2.1 Finančne težave

IZK-2016 (Priloga V, Del 2, Odstavek 175) navaja, da se finančne težave ocenijo na ravni dolžnika. Hkrati navaja, da se kot restrukturirane izpostavljenosti opredelijo samo izpostavljenosti, za katere so se uporabili ukrepi restrukturiranja.

BCBS (2017, str. 12) opisuje, da preden banke izpostavljenosti identificirajo kot restrukturirano, morajo najprej oceniti, ali se dolžnik sooča s finančnimi težavami v času odobritve koncesije oziroma restrukturiranja. Navaja tudi primere indikatorjev, ki nakazujejo na finančne težave dolžnika glede na restrukturiranje. Po BCBS (2017, str. 12-13) se finančne težave lahko identificirajo takrat, ko:

- ima dolžnik trenutno zapadle obveznosti na katerikoli materialni izpostavljenosti;
- dolžnik trenutno nima zapadlih obveznosti, vendar obstaja verjetnost, da bo v prihodnosti imel zapadle obveznosti na katerikoli materialni izpostavljenosti brez odobrene koncesije, npr. kadar obstaja vzorec prestopništva pri plačilih materialne izpostavljenosti;
- banka na podlagi trenutnih finančnih izkazov oceni, da v prihodnosti denarni tok dolžnika ne bo zadostoval za poplačilo vseh njegovih obveznosti po trenutno odobrenih pogodbenih pogojih;
- so dolžnikove izpostavljenosti kategorizirane kot izpostavljenosti, pri katerih je banka že identificirala težave pri poravnavanju obveznosti v skladu s kategorizacijo nadzornih sistemov oziroma kategorizacijo internega bančnega rating sistema;
- ima dolžnik status neplačila oziroma bi ga razvrstili v ta status v primeru ne sprejetja koncesij;
- dolžnik ne more pridobiti virov financiranja iz virov, ki ni obstoječa banka, po učinkoviti obrestni meri, ki je enaka trenutni tržni obrestni meri za podobna posojila za komitente, brez finančnih težav.

1.2.2 Vrste koncesij

BCBS (2017, str. 13) opisuje, da obstaja več vrst koncesij, ki jih institucije odobrijo dolžnikom, ki bi jih lahko obravnavali kot restrukturirane izpostavljenosti. Po BCBS (2017, str. 13-14) so vrste potencialnih koncesij oziroma ukrepov refinanciranja:

- podaljšanje veljavnosti oziroma zapadlosti posojila;
- preložitev datumov glavnice ali obresti ;
- odlog vračila (odobritev novih ali dodatnih obdobj neplačila);
- znižanje obrestne mere, zaradi česar je učinkovita obrestna mera nižja od trenutne obrestne mere, ki bi jo nasprotna stranke s podobnimi značilnostmi tveganja lahko pridobila od iste ali druge institucije na trgu;
- pripis zapadlih obveznosti v glavnico;
- odpustitev ali odlog glavnice, obresti ali drugih stroškov;
- sprememba amortizacijskega načrta v plačilo samo obresti;
- sprostitev zavarovanja ali sprejetje nižje vrednosti zavarovanja;
- pretvorba dolžnikovega dolga v kapital;
- odložitev ukrepov za izterjavo za daljše obdobje;
- omilitev pogodbenih zavez;

- refinanciranje obstoječe izpostavljenosti z novo pogodbo zaradi finančnih težav komitenta.

1.2.3 Pogoji prerazvrstitve restrukturirane izpostavljenosti v nerestrukturirano

IZK-2016 (Priloga V, Del 2, Odstavek 176) piše, da se razvrstitev med restrukturirane izpostavljenosti preneha, ko so izpolnjeni vsi naslednji pogoji:

- restrukturirana izpostavljenost se šteje kot donosna, tudi če je bila prerazvrščena iz kategorije nedonosnih izpostavljenosti po tem, ko je analiza finančnega položaja dolžnika pokazala, da ne izpolnjuje več pogojev za obravnavo kot nedonosna izpostavljenost;
- od datuma, ko se je restrukturirana izpostavljenost začela šteti za donosno, je pretekla vsaj dveletna poskusna doba;
- vsaj v polovici poskusne dobe so se izvajala redna odplačila, večja od nepomembnega skupnega zneska glavnice ali obresti;
- nobena od izpostavljenosti do dolžnika na koncu poskusne dobe ni zapadla z zamudo pri odplačilu za več kot 30 dni.

1.3 Restrukturirane izpostavljenosti po novih smernicah

V marcu 2017 je ECB izdala Napotke bankam v zvezi s slabimi posojili, ki jih morajo banke upoštevati že pri poročanju v letu 2018. Na področju restrukturiranih izpostavljenosti je kar nekaj novosti, ki so predstavljeni v nadaljevanju.

Po novem se ukrepe restrukturiranja deli med kratkoročne in dolgoročne. Večina rešitev restrukturiranja sicer zajema kombinacijo različnih ukrepov restrukturiranja, ki se nanaša na drugačno časovno obdobje. Kratkoročni ukrepi praviloma ne smejo trajati več kot 2 leti, v primeru projektnega financiranja in gradnje nepremičnin pa ne več kot eno leto (Evropska centralna banka, 2017, str. 43). ECB (2017, str. 43) navaja, da kratkoročne ukrepe restrukturiranja lahko banka ponudi:

- ko je dolžnika prizadel preverljiv dogodek, ki mu povzroča začasne likvidnostne težave (dokaz v formalni obliki, tj. s pisnimi dokumenti, v katerih natančno opredeljeni dokazi kažejo, da se bodo dolžnikovi prihodki kratkoročno popravili in da dolgoročna rešitev ni bila možna zaradi začasne negotovosti, ki je splošne narave ali specifična za dolžnika);
- dolžnik je nesporno dokazal, da ima z banko dobre finančne odnose (pred dogodkom je odplačal pomemben delež glavnice) in izkazuje nedvomno pripravljenost za sodelovanje.

Hkrati morajo banke razlikovati med rešitvami izvedljivega restrukturiranja in rešitvami neizvedljivega restrukturiranja. Katero restrukturiranje je izvedljivo glede posameznih ukrepov restrukturiranja, opisujem v poglavju 1.3.1. Izvedljivo restrukturiranje se seveda

razlikuje glede na ročnost ukrepa. Bistvo pri obeh ročnostih je, da je rešitev resnično dostopna. Pri kratkoročnih ukrepih je pomembno tudi, da rešitev ne privede do odobritev več zaporednih ukrepov restrukturiranja za isto izpostavljenost ter da so ukrepi res začasni. Pri dolgoročnih ukrepih pa mora banka zagotoviti notranje ukrepe, s katerimi zagotovi, da so izpolnjeni kriteriji izvedljivosti (Evropska centralna banka, 2017, str. 43-44).

Banke bodo morale z vsakim restrukturiranjem oceniti, kakšna je dostopnost restrukturiranja. Poudarek je predvsem na oceni prihodnjih denarnih tokov. Ocena sedanjih in prihodnjih denarnih tokov mora biti konservativna in verodostojna. Naloga banke je, da v segmentu podjetij ocenjuje naslednja področja: redne/ponavljajoče se prihodke, odhodke, drugo premoženje, višino dolga, denarne tokove ter poslovni načrt. V segmentu fizičnih oseb pa razumne življenjske stroške, vrednost premoženja ter zaposlitveni status oziroma možnosti. Pri obeh segmentih je pomembno ocenjevati tudi obnašanje komitenta skozi celotno obdobje sodelovanja in njegova kooperativnost. Naloga banke je, da ima dobro postavljene interne procese, ki omogočajo konsistentno izdelavo kreditnih predlogov. Hkrati mora informacije o komitentu pridobivati tudi iz drugih zunanjih virov (Evropska centralna banka, 2017, str. 44).

V Sloveniji bankam dostop do finančnih podatkov omogoča Ajpes, dostop do informacij o nepremičninah jim omogoča Prostorski portal Republike Slovenije in portal e-Sodstvo (zemljiška knjiga), informacije o neplačnikih jim omogoča portal Finančne uprave RS, mehke informacije bankam omogočajo razne časopisne družbe, ki pišejo predvsem o gospodarstvu, npr. Finance, Delo itd., dostop do različnih informacij omogoča tudi portal Bisnode GVIN, ki pa je plačljiv. Po mojem mnenju pa je najbolj pomembno, da ima banka vzpostavljen centralni sistem zbiranja podatkov. Informacije iz internega sistema bankam omogočajo izvedbo raznih statističnih izračunov, ki pokažejo obnašanje posamezne skupine (segmenta) komitentov.

Izbrana banka ima za vsak segment oziroma proces (bolj podrobno so opisani v poglavju 2.4) določen standarden obrazec kreditnega predloga. Kreditni predlog mora vsebovati vse že omenjene informacije. Velik poudarek je predvsem na oceni prihodnjih denarnih tokov. Ocena mora biti podprta z dokazi o gibanju denarnega toka v prihodnosti. Največkrat to banka dokazuje z že sklenjenimi dolgoročnimi pogodbami ali drugimi dokazljivimi dokumenti, ki dokazujejo, da prihodnji denarni tok dejansko obstaja. Izbrana banka v kreditnem predlogu vedno predstavi tri različne scenarije denarnih tokov, in sicer optimističnega, pesimističnega in realističnega. Vso dokumentacijo ustrezno hrani v kreditnih mapah in zagotavlja revizorsko sled. Izbrana banka tudi najmanj enkrat letno opravlja monitoring vseh sklenjenih poslov. V tem procesu preverja odstopanja od prvotno dogovorjenih pogojev s komitentom. Če so pogoji kršeni, banka komitenta razvrsti v slabšo cono kar podrobneje opisujem v poglavju 2.1.4.

1.3.1 Seznam najpogostejših ukrepov restrukturiranja

Večina rešitev restrukturiranja zajema kombinacijo različnih ukrepov. Najpogostejši ukrepi restrukturiranja so sledeči:

a) Plačevanje samo obresti

Gre za kratkoročni ukrep restrukturiranja. Banka velikokrat sklene aneks s komitentom in mu za določeno kratkoročno obdobje odobri plačevanje samo obresti, glavnica pa se ne odplačuje, kar pomeni, da je na odplačevanje glavnice odobren moratorij. Pogoji strukture odplačevanja se ob koncu moratorija na glavnico opredelijo še enkrat. V tej točki banka ponovno oceni komitentove sposobnosti odplačevanja in na podlagi tega določi pogoje.

Ukrep je izvedljiv v primeru, ko lahko banka na podlagi finančnih izkazov dokaže, da so finančne težave komitenta prehodne narave. Banka mora dokazati, da bo komitent po tem določenem kratkoročnem obdobju plačevanja samo obresti lahko poravnal svoje obveznosti v skladu s prvotnim oziroma prejšnjim načrtom odplačevanja. Naveden ukrep je časovno omejen. Lahko traja največ 24 mesecev. Če je namen kredita gradnja poslovnih nepremičnin in projektno financiranje, pa lahko traja največ 12 mesecev. Ko je obdobje ukrepa zaključeno, je naloga banke, da poda oceno, ali je komitent še sposoben odplačevanja dolga. V tem načrtu odplačevanja se mora upoštevati tudi odplačevanje glavnice, na katero je bil s tem ukrepom odobren moratorij. Ta ukrep je pogosto sprejet v kombinaciji z drugimi dolgoročnimi ukrepi, najbolj pogosteje z ukrepom podaljšanje veljavnosti. Ta ukrep nato izravna tudi začasno nižja odplačila glavnice (Evropska centralna banka, 2017, str. 45).

b) Nižja plačila

Gre za kratkoročni ukrep restrukturiranja. Banka v tem primeru s komitentom sklene aneks, katerega vsebina je, da za določeno kratkoročno obdobje odobri odplačevanja znižanih obrokov posojila (višina prvotnih obrokov se zniža). Po tem obdobju komitent nadaljuje z odplačili na podlagi predvidene sposobnosti odplačevanja, obresti pa v celoti odplača pozneje.

Ukrep je izvedljiv pod enakimi pogoji, kot je zapisano v točki a, vendar tu velja, da ukrep lahko traja največ 24 mesecev, če velja, da je znižanje plačil zmerno (Evropska centralna banka, 2017, str. 45).

c) Odlog plačila/moratorij na plačilo

Gre za kratkoročni ukrep restrukturiranja. Banka pri tem ukrepu odobri komitentmu moratorij na plačilo tako glavnice kot obresti. Kar pomeni, da je komitentmu odobren odlog, da mu za kratko obdobje ni treba plačevati glavnice in obresti. Ukrep je izvedljiv pod enakimi pogoji kot je zapisano v točki a (Evropska centralna banka, 2017, str. 45).

d) Kapitalizacija zapadle glavnice/obresti

Gre za kratkoročni ukrep restrukturiranja. Pri tem ukrepu banka odobri komitentu, da se zapadla glavnica oziroma natečene obresti, ki niso plačane, prištejejo k stanju zapadle glavnice za odplačilo, kar je v skladu z vzdržnim načrtom reprogramiranja.

Ukrep je izvedljiv le, če je banka ocenila, da komitent ustvarja zadostne prihodke ter na drugi strani zadostne odhodke in predlagana spremenjena odplačila zadostujejo za to, da bo komitent lahko servisiral svoj dolg. Torej servisiral glavnico in obresti v celotnem trajanju spremenjenega načrta odplačevanja. Banka mora formalno zahtevati od komitenta, da podpiše dokument, v katerem se zaveže, da razume in sprejema pogoje kapitalizacije. Tega ukrepa banka ne sme odobriti komitentu več kot enkrat. Ukrep se odobri izjemoma, če banka ve, da poplačilo zapadlih obveznosti iz preteklosti ni možno in je to edina rešitev za komitenta. Banka mora v svojih smernicah točno določiti višino zapadle glavnice glede na celotno glavnico, ki se lahko kapitalizira. Če višina zapadle glavnice presega to omejitev, ukrepa banka ne sme izvesti. Znesek, ki ga bo banka kapitalizirala, mora biti za posameznega komitenta primeren (Evropska centralna banka, 2017, str. 45).

e) Nižja obrestna mera

Gre za dolgoročni ukrep restrukturiranja. Pri tem ukrepu banka komitentu trajno (ali začasno) zniža (fiksno ali spremenljivo) obrestno mero na stopnjo, ki je upravičena in še vzdržna za komitenta. Sem se ne šteje znižanje obrestne mere, ki jo banka odobri komitentu, da ostane konkurenčna ostalim konkurenčnim bankam, da lahko obdrži komitenta. Finančne težave komitentom velikokrat povzročajo visoke obrestne mere, ki so glede na prihodke komitentov previsoke oziroma višanje spremenljive obrestne mere privede do tega, da komitent plačuje nesorazmerno visoko ceno za financiranje v primerjavi z obrestnimi merami, ki se trenutno gibajo na trgu. Naloga banke je, da komitentu zniža obrestno mero, vendar mora poskrbeti za pokritje kreditnega tveganja. Če pride do primerov, da banka ne more pokriti kreditnega tveganja, mora te primere banka nekako zavesti v svoj centralni bančni sistem. Ta posojila dobijo oznako, da je bil ukrep dostopen samo z nižjo obrestno mero (Evropska centralna banka, 2017, str. 45).

f) Podaljšanje zapadlosti/trajanja

Gre za dolgoročni ukrep restrukturiranja. Banka komitentu odobri podaljšanje zapadlosti posojila. Pri tem se obrok posojila zmanjša, ker se odplačila razporedijo na daljše obdobje. Ta ukrep je izvedljiv, če banka lahko dokaže, da bo komitent lahko odplačeval nižje obroke v skladu z načrtom odplačevanja, npr. odhod komitenta v pokoj: s tem so njegovi prilivi nižji; banka temu komitentu lahko odobri ta ukrep le, če banka lahko oceni in dokaže, da bo komitent zmožni odplačevati nižje obroke s pokojnino oziroma nižjimi prilivi (Evropska centralna banka, 2017, str. 45).

g) Dodatno zavarovanje

Gre za dolgoročni ukrep restrukturiranja. Banka od komitenta pridobi dodatno zavarovanje (nove zastavne pravice ali neobremenjena sredstva), ki odtehta višjo izpostavljenost

tveganju oziroma je dodatno zavarovanje sestavni del procesa restrukturiranja. Ta ukrep ne sme biti odobren kot samostojen ukrep restrukturiranja. Dodatno zavarovanje ne odpravi zamud v odplačevanju posojila. Gre bolj za to, da si banka izboljša pogodbene zaveze glede razmerja med višino posojila in vrednostjo celotnega zavarovanja. Oblika dodatnega zavarovanja je lahko različna. Komitenti zastavijo dodatne ali nove hipoteke na zemljiščih, nepremičninah, depozite oziroma bančne vloge, odstop terjatev itd. Naloga banke je, da pravilno vrednoti ta zavarovanja (Evropska centralna banka, 2017, str. 45).

h) Sporazumna prodaja/prodaja s pomočjo

Gre za dolgoročni ukrep restrukturiranja. Banka se s komitentom dogovori za odprodajo sredstev, ki so bila dana v zavarovanje oziroma, ki so bila zastavljena za posojilo. S prodajo teh sredstev komitent nato delno ali v celoti poplača dolg. V primeru, da po prodaji sredstev del dolga še vedno ostane neodplačan, mora banka ta neodplačan del dolga restrukturirati z ustreznim načrtom odplačevanja. Načrt odplačevanja mora ustrezati komitentovi sposobnosti odplačevanja. Pri posojilih, ki se odplačajo z zasegom zavarovanja na vnaprej določen datum, zaseg ne pomeni ukrepa restrukturiranja, razen če se zaradi finančnih težav ne izvrši pred vnaprej določenim datumom (Evropska centralna banka, 2017, str. 45).

i) Spremenjen načrt odplačevanja

Gre za dolgoročni ukrep restrukturiranja. Vsebina tega ukrepa je, da predhodni načrt odplačevanja nadomesti novi načrt odplačevanja, ki temelji na realnih napovedanih denarnih tokovih, ki so pripravljene s strani komitenta. ECB (2017, str. 45) navaja, da poznamo več možnosti odplačevanja:

- Delno odplačilo: posojilo se delno odplača npr. z odprodajo nepotrebne premoženja komitenta, vendar je odplačilo nižje od celotne vrednosti posojila. S tem ukrepom si banka zmanjša tvegano izpostavljenost in komitentu omogoči vzdržen načrt odplačevanja preostalega neodplačanega dela posojila. Temu ukrepu je potrebno dati prednost pred ostalima dvema, ki sta opisana v nadaljevanju.
- Enkratno odplačilo: pri tem ukrepu se komitent odobri, da lahko večji del glavnice posojila plača s poznejšim datumom pred zaključkom veljavnosti (zapadlosti) posojila. Ta ukrep je izvedljiv, če lahko banka dokaže, da bo komitent v prihodnosti ustvaril višji denarni tok, kot ga ustvarja trenutno, in bo zadostoval za poravnavo višjih obveznosti, da bo lahko poravnal to enkratno odplačilo. Banka to ukrep lahko odobri le v izjemnih okoliščinah.
- Odplačilo z naraščajočimi obroki: ta ukrep je izvedljiv le v primeru, da banka lahko dokaže, da bo komitent lahko odplačeval naraščajoče obroke. To mora dokazati s primernim načrtom prihodnjih denarnih tokov, podprt z dokazi, kot so dolgoročne pogodbe z novimi kupci itd.

j) Pretvorba valute

Gre za dolgoročni ukrep restrukturiranja. Pri tem ukrepu se valuta dolga prilagodi valuti denarnih tokov. Banka mora komitentu izčrpno pojasniti valutno tveganje. Tako posojilo se dodatno zavaruje z zavarovanjem za primer pretvorbe valute (Evropska centralna banka, 2017, str. 45).

k) Druge spremembe pogodbenih pogojev/zavez

Gre za dolgoročni ukrep restrukturiranja. Banka pri tem ukrepu komitenta razreši pogodbenih zavez ali pogojev iz posojilne pogodbe (Evropska centralna banka, 2017, str. 45).

l) Novi krediti

Gre za dolgoročni ukrep restrukturiranja. Pri tem ukrepu banka oblikuje nove sheme financiranja, ki bodo podpirale okrevanje komitenta v finančnih težavah. Ta ukrep ni samostojen in se kombinira z drugimi ukrepi restrukturiranja, ki rešujejo obstoječe zamude. Banka ga lahko uporabi v izjemnih primerih. Novi krediti se lahko odobrijo v času trajanja pogodbe o restrukturiranju, kar lahko pomeni tudi zastavo dodatnega zavarovanja. Če se za isto posojilo dogovarja več pogodbenikov (posojilodajalcev), je potrebno uvesti zaveze, ki odtehtajo dodatno tveganje, ki so mu banke izpostavljene. Ta ukrep se uporablja le pri pravnih osebah (pri podjetjih). Banka mora temeljito oceniti komitentovo sposobnost odplačevanja dolga. Pri tej oceni je potrebno sodelovanje neodvisnih strokovnjakov posameznega sektorja, ki presodijo, ali sta predložen poslovni načrt in napoved denarnih tokov izvedljiva. Ta ukrep je izvedljiv, če se izkaže, da je komitent v celoti sposoben odplačevanja celotnega dolga (Evropska centralna banka, 2017, str. 45).

m) Konsolidacija dolga

Gre za dolgoročni ukrep restrukturiranja. Gre za združevanje več posojil v eno samo posojilo ali v manjše število posojil. Ta ukrep ni samostojen in se kombinira z drugimi ukrepi restrukturiranja, namenjenimi reševanju obstoječih zamud. Ta ukrep je koristen v primerih, ko se z združevanjem posojil združijo tudi zavarovanja. Z združevanjem zavarovanj in zavarovanih denarnih tokov se doseže boljša pokritost celotnega dolga, kot če bi bila banka izpostavljena več posameznim posojilom. To je mogoče na primer storiti z zmanjševanjem odtekanja denarja ali s tem, da se omogoči prerazporeditev presežka denarnih tokov med izpostavljenostmi (Evropska centralna banka, 2017, str. 45).

n) Delni ali popolni odpust obveznosti

Gre za dolgoročni ukrep restrukturiranja. Pri tem ukrepu se banka odreče pravici, da bi od posojilojemalca zakonito izterjala del dolga ali celoten dolg. Ukrep je izvedljiv, kadar je banka pripravljena sprejeti »nižje plačilo kot polno in dokončno poravnavo«, pri čemer banka pristane na to, da bo odpustila celoten preostali dolg, če komitent v dogovorjenem časovnem okviru plača znižani znesek glavnice. S tem ukrepom morajo biti banke previdne.

Pojavi se lahko problem moralnega hazarda in s tem komitente spodbuja k strateškemu neplačilu. Postopki odpusta dolga morajo biti podrobno opredeljeni v internih smernicah oziroma politikah banke. Nad odpusti morajo biti vzpostavljene močne kontrole (Evropska centralna banka, 2017, str. 45).

ECB omenja, da ta seznam ukrepov ni popoln. Možni so tudi drugi ukrepi restrukturiranja, ki so velikokrat povezani z dejavniki, značilnimi za posamezno državo.

1.4 Soočanje z morebitnimi težavami

V tem poglavju skušam s svojega stališča opozoriti, na katere stvari bodo morale biti banke pazljive pri odobravanju restrukturiranih posojil. Predvidevam, da imajo slovenske banke v večini že vzpostavljene sisteme identifikacije restrukturiranih donosnih in nedonosnih posojil. To predvidevanje izhaja iz tega, da morajo banke Banki Sloveniji na mesečni ravni poročati tako nedonosne izpostavljenosti kot restrukturirane izpostavljenosti. Banke bodo morale ob vsakem restrukturiranju dokazati, da je prav ta izbrani način restrukturiranja izvedljiv ter dostopen. Ravno tu vidim največjo težavo. Edini način, da se dokaže, da je predlagano restrukturiranje za komitenta izvedljivo, je ta, da komitent pripravi kvaliteten in realen plan prihodnjih denarnih tokov. Pri velikih podjetjih to načeloma ni težava, saj taka podjetja v večini primerov naročijo podrobno analizo poslovanja in izdelavo prihodnjih planov pri agencijah, npr. Deloitte, PwC itd. Poleg tega imajo zaposlene strokovne sodelavce, ki imajo znanje in izkušnje na svojih področjih.

Težava se pojavi pri mikro ter malih in srednjih podjetjih. S stališča slabih posojil sta ta dva segmenta med pomembnejšimi. Nedonosna izpostavljenost v teh dveh segmentih predstavljajo okrog 60 % celotne nedonosne izpostavljenosti v bančnem sistemu. Za slaba posojila pri teh dveh segmentih velja, da so številčna in po zneskih manjša. Za podjetja iz teh dveh segmentov je način in pristop prestrukturiranja specifičen, saj ga je potrebno prilagoditi tako na organizacijski kot postopkovni ravni (Kenda, 2016).

V omenjenih segmentih se morajo banke soočiti z najbolj kritičnimi primeri restrukturiranja, kar je predvsem posledica pomanjkanja človeških virov, pomanjkljive notranje organizacije in znanja s področja restrukturiranja. Večina podjetij iz teh segmentov ni zavezana k revidiranju svojih finančnih izkazov, zato so ti manj zanesljivi in je verodostojna analiza njihove uspešnosti ovirana. Hkrati so lastniki teh družb tudi njihovi managerji, kar pomeni, da je usoda podjetja odvisna le od ene osebe, ki pa ji velikokrat manjka znanja in razumevanja procesa restrukturiranja (Fabijan & Tušek, 2015, str. 43).

Podjetja v omenjenih segmentih nimajo zaposlenih strokovnih sodelavcev ter jim naročilo planov prihodnjih denarnih tokov pri agenciji predstavlja velik strošek. V teh primerih se banke soočajo s to težavo, da jim plane prihodnjih denarnih tokov pripravljajo računovodski servisi, ki z njihovo pripravo nimajo veliko izkušenj oziroma ne poznajo podrobnosti

poslovanja tega podjetja. Tako se izkaže, da so velikokrat plani pripravljene napačno oziroma so preveč optimistični za trenutne tržne razmere.

V takih primerih se bodo morale banke bolj angažirati. Več časa posvetiti komitentu, ki pripravlja plane, in poskrbeti, da bodo tudi same imele zaposlene strokovnjake s pravim znanjem in izkušnjami.

Poleg tega bodo morale banke določiti kazalnike, ki bodo izražali to izvedljivost planov in meje, do katerih se ti kazalniki lahko še gibajo, da so plani še sprejemljivi. BS je v marcu 2017 izdala Priročnik za upravljanje nedonosnih terjatev mikro, malih in srednjih podjetij. Priročnik piše o tem, da morajo banke imeti postavljen dober sistem zgodnjega opozarjanja (ang. Early Warning System, v nadaljevanju EWS), ki je ključno orodje za zaznavanje in upravljanje težav, ki jih bo imel dolžnik pri odplačevanju svojega dolga (Banka Slovenije, 2017a, str. 11).

Proces EWS poteka v treh fazah: identifikacija, ukrep in spremljanje. V procesu identifikacije je ključna postavitev kazalnikov, ki kažejo na morebitne plačilne težave. V priročniku so določeni kazalniki, ki jih morajo banke umestiti v ta sistem, tako kazalniki gospodarskega okolja, finančni kazalniki, kazalniki zavarovanja in vedenja, kazalniki za tretje osebe in kazalniki poslovanja (Banka Slovenije, 2017a, str. 12).

Po pregledu kazalnikov ugotavljam, da so kazalniki postavljeni le okvirno in ne zelo podrobno. Podrobno si morajo kazalnike banke določiti same na podlagi prakse in statističnih analiz internih podatkov.

V procesu ukrepanja so podrobno določeni korekcijski ukrepi. Banke morajo izvesti ustrezne korekcijske ukrepe, da ublažijo nadaljnje slabšanje kreditne kakovosti izpostavljenosti (Banka Slovenije, 2017a, str. 17).

Proces spremljanja pa govori o tem, kako mora potekati spremljanje. Določena mora biti časovnica izvajanja ukrepov ter tudi, kakšna mora biti organizacijska struktura EWS v banki in kakšen mora biti način poročanja (Banka Slovenije, 2017a, str. 18).

Podrobnejših opisov vseh naštetih kategorij v magistrsko delo nisem vključila. Dejstvo pa je, da je to osnova za zgodnje prepoznavanje težavnih naložb vsake banke.

Zaradi omenjenih priporočil do večjih razhajanj v slovenskem bančnem sektorju ne bi smelo prihajati. V okviru nadzorniških aktivnosti (revizijskih pregledov) bo BS to področje imela pod drobnogledom. Predvidevam tudi, da se bodo z zaostrovanjem omejile tudi izjeme, do katerih vedno prihaja.

2 PROCES IDENTIFIKACIJE NEDONOSNIH IN DONOSNIH RESTRUKTURIRANIH IZPOSTAVLJENOSTI V IZBRANI BANKI

Izbrana banka je zaradi sprejetja regulative morala najti interno rešitev, na kakšen način bo ugotavljala in zavajala, katere izpostavljenosti spadajo v kategorijo restrukturiranih. Za ta namen je implementirala orodje. Orodje tako izbrani banki omogoča prepoznavanje restrukturiranih izpostavljenosti glede na izbrane parametre. Te izpostavljenosti nato deli na donosne ali nedonosne ter jim izračuna trajanje obdobja zdravljenja (ang. healing period) oziroma poskusnega obdobja (ang. probation period). Hkrati orodje glede na kombinacijo izbranih ukrepov restrukturiranja prepozna kakšna je njihova ročnost ter ali gre za izvedljiv oziroma neizvedljiv ukrep. Vse to podrobneje opisujem v nadaljevanju.

Zaradi izdanih novih smernic s strani ECB je izbrana banka morala opraviti določene prilagoditve orodja, da je zadostila izpolnjevanju teh smernic. V tem poglavju podrobneje predstavljam, kako v izbrani banki poteka proces identifikacije restrukturiranih nedonosnih in donosnih izpostavljenosti, kako poteka proces potrditve predloga in knjiženja ter kako poteka proces poročanja. V tem delu tako opisujem, na kakšen način je morala izbrana banka prilagoditi trenutni proces, da je zadostila novim smernicam. Celoten proces je povzet po dokumentu, ki opisuje poslovne zahteve orodja (ang. Business requirements document), ter interni smernici izbrane banke Nedonosne izpostavljenosti in Restrukturiranje (ang. Non-Performing Exposures and Forbearance).

Za lažje razumevanje celotnega procesa identifikacije restrukturiranih izpostavljenosti je to poglavje razdeljeno na pet podpoglavij. Prvo podpoglavje opisuje proces prve identifikacije restrukturiranih nedonosnih oziroma donosnih izpostavljenosti v izbrani banki. Drugo podpoglavje opisuje proces potrditve predloga in knjiženja. Tretje poglavje opisuje proces poročanja. Četrto podpoglavje opisuje potek ocenjevanja izvedljivosti in dostopnosti restrukturiranja. V petem podpoglavju s pomočjo metode komparacije tako primerjam teoretično podlago oziroma regulatorne zahteve s praktičnim primerom (opis procesa izbrane banke) in tako odgovorim na prvo raziskovalno vprašanje. Hkrati ta proces kritično ovrednotim in izbrano banko opozorim na potencialne težave, ki jih prinaša trenutni proces, in tako odgovorim na drugo raziskovalno vprašanje.

2.1 Proces prve identifikacije pri pripravi kreditnega predloga

Proces identifikacije restrukturiranih donosnih in nedonosnih izpostavljenosti se začne že v fazi priprave kreditnega predloga, ki ga pripravijo skrbniki komitentov banke. Priprava kreditnega predloga seveda poteka v sodelovanju z bonitetnimi analitiki, ki opravijo podrobno analizo vseh finančnih izkazov komitenta ter analizo mikro in makro okolja, v katerem komitent deluje.

Ta proces je zelo pomemben, saj organi odločanja izbrane banke (kreditni odbor, odbor za problematične naložbe) zahtevajo pravilno klasifikacijo posamezne restrukturirane izpostavljenosti že v času odločanja, in sicer potrditve oziroma zavrnitve kreditnega predloga (Izbrana banka, 2017a, str. 7).

Proces identifikacije se izvaja na ravni posamezne izpostavljenosti, kar pomeni na ravni vsake posamezne pogodbe za posamezen produkt, npr., če ima komitent pri izbrani banki odobrena dolgoročni in kratkoročni kredit, se identifikacija opravi za vsak kredit posebej. Torej lahko se dogodi, da je v istem kreditnem predlogu predstavljenih več posameznih izpostavljenosti, vendar je identificirana restrukturirana izpostavljenost le ena izmed njih. Kot je opisano že v prvem poglavju, na identifikacijo vpliva sklenitev aneksa k obstoječi pogodbi oziroma sklenitev nove pogodbe, ki nadomesti staro pogodbo z namenom refinanciranja.

Proces identifikacije restrukturiranih izpostavljenosti se prične tako, da skrbniki pričnejo z izpolnjevanjem podatkov v aplikacijo kreditnega predloga. Pri izpolnitvi polj v aplikaciji, ki so opisani v nadaljevanju, skrbnike aplikacija vodi k opravljanju nadaljnjih korakov. Skrbniki opravijo ti. test, ali je potrebno za določeno izpostavljenost opraviti identifikacijo restrukturirane nedonosne oziroma donosne izpostavljenosti v za ta namen implementiranem orodju.

Prej omenjeni test zahteva od skrbnikov odgovore na nekaj osnovnih vprašanj, in sicer:

- Ali gre za obstoječo oziroma novo stranko?
- Kakšna je trenutna cona stranke? ¹
- Kakšna je predhodna cona stranke?
- Ali je stranka del skupine povezanih oseb?
- Ali se bo z odobritvijo produkta, ki je predmet kreditnega predloga, izvedla ena ali več sprememb pogojev trenutne kreditne pogodbe?
- Ali bo z odobritvijo sprememb pogojev produkta, ki je predmet kreditnega predloga, prišlo do prenosa izpostavljenosti z obstoječe stranke na eno izmed povezanih oseb v skupini povezanih oseb te stranke?

Kombinacija odgovorov povzroči rezultat, ki pove ali je za posamezen produkt potrebna izdelava identifikacije restrukturirane izpostavljenosti v orodju ali ne, npr., če gre za novo stranko identifikacija restrukturirane nedonosne oziroma donosne izpostavljenosti ne bo potrebna, saj pri novi stranki ne sklepamo aneksov k obstoječi pogodbi. Nova stranka obstoječe pogodbe vendar nima. Identifikacijo se opravlja za obstoječe stranke. Izbrana banka navaja (2017a, str. 11), da je identifikacija restrukturirane izpostavljenosti potrebna:

- če se stranka sooča s finančnimi težavami;

¹ Izbrana banka svoje komitente, glede na njihovo finančno stanje in ostale karakteristike, razvršča po conah. Za lažje razumevanje celotnega procesa razvrščanje po conah na kratko opisujem v poglavju 2.1.4.

- če je stranka trenutno oziroma je bila predhodno razvrščena v rumeno, rdečo ali črno cono (pomen navedenih con bolj podrobno opisujem v poglavju 2.1.4);
- če se z odobritvijo produkta, ki je predmet kreditnega predloga, sklepa nov aneks ali nova pogodba za namen refinanciranja;
- če se v okviru tega izvaja ena ali več sprememb pogojev trenutne kreditne pogodbe oziroma ali gre za odobritev enega ali več ukrepov restrukturiranja.

V primeru, da test izračuna, da je potrebna identifikacija restrukturirane izpostavljenosti v orodju, je naloga skrbnika, da to identifikacijo opravi v orodju. V praksi to pomeni, da mora skrbnik v orodju podati odgovore na dodatna vprašanja. Vprašalnik, ki ga omenjam, podrobno opisujem v prilogi 1.

2.1.1 Analiza vprašalnika izbrane banke

Vprašalnik o posamezni restrukturirani izpostavljenosti izbrane banke je razdeljen na dva dela. V prvem delu skrbnik vnese osnovne informacije o posamezni izpostavljenosti. V tem delu je pomembno, da pravilno izpolni razlog izdelave kreditnega predloga (aneks ali nova pogodba/refinanciranje, kot razvidno iz priloge 1, točka 4) ter pravilno označi, katere vrste sprememb pogojev oziroma ukrepov restrukturiranja se za to posamezno izpostavljenost obravnavajo v kreditnem predlogu. Kot je razvidno iz priloge 1, točka 5, je izbrana banka v kategorije posameznih ukrepov vključila vse ukrepe restrukturiranja, ki so opisani v poglavju 1.3. Razlika je le v drugačnem poimenovanju, vendar vsebinsko ni razlik in je popolnoma razumljivo, kateri ukrep posamezna točka opisuje.

Glede na kombinacijo odgovorov iz prvega dela vprašalnika orodje avtomatsko opravi izračun ročnosti ukrepa, in sicer kateri ukrepi spadajo med kratkoročne oziroma dolgoročne in kakšen je status izvedljivosti ukrepa.

Kratkoročno oznako dobijo naslednje spremembe pogojev, in sicer: znižanje višine obroka glavnice, medtem ko je odplačilo obresti nespremenjeno, plačevanje samo obresti, odlog plačila/moratorij na glavnico, druge oblike odloga plačila in pripis zapadlih obveznosti v glavnico. Vsi ostali ukrepi restrukturiranja dobijo oznako dolgoročni ukrep.

Med neizvedljive ukrepe pa orodje razvršča naslednje ukrepe restrukturiranja, in sicer: pripis zapadlih obveznosti v glavnico, spremenjen načrt odplačevanja zaradi delnega odplačila, dodatno zavarovanje ali dodatno financiranje posojilojemalca v težavah. Vse ostale ukrepe orodje razvršča med izvedljive.

Če opisano funkcionalnost primerjam z opisanimi ukrepi restrukturiranja v poglavju 1.3, lahko rečem, da orodje izbrane banke pravilno razvršča ukrepe glede na ročnost in izvedljivost.

Po izpolnitvi prvega dela vprašalnika kombinacija odgovorov povzroči kreiranje drugega dela vprašalnika, ki od skrbnika zahteva vnos dodatnih informacij o posamezni

izpostavljenosti. V tem delu mora skrbnik vnesti informacijo o namenu financiranja ter o časovni dolžini posameznega ukrepa. To je pomembno, da časovna dolžina posameznega ukrepa ne preseže določenih omejitev, opisanih tudi v poglavju 1.3. Kratkoročni ukrepi za namen projektnega financiranja in financiranja gradnje poslovnih nepremičnin ne smejo trajati več kot 1 leto, v ostalih primerih ne več kot 2 leti. Orodje preko vnosa števila mesecev in kombinacije odgovorov iz prvega dela vprašalnika avtomatsko preračuna, ali je časovna dolžina ukrepa v okviru omejitev. Drugi del vprašalnika se nadaljuje z zahtevo po odgovoru, ali je nov plan odplačila dostopen za obravnavanega komitenta ali ne. Tu orodje daje le možnost odgovora z da ali ne.

Omenjeni način izbire odgovora po mojem mnenju predstavlja veliko težavo in je popolnoma napačen, saj je to vprašanje eno izmed pomembnejših v celem procesu. V primeru, da skrbnik stremi le k odobritvi kreditnega predloga, bo na to vprašanje vedno odgovoril z da in mogoče ne bo pravilno opravil izračuna dostopnosti. Na kakšen način izbrana banka določa izračun, ali je nov plan za komitenta dostopen ali ne, opisujem v poglavju 2.4.

Orodje bi moralo biti popolnoma usklajeno z vsemi procesi banke, ki jih opisujem v poglavju 2.4. Omogočen bi moral biti vnos celotnega plana denarnih tokov ter avtomatski izračun rezultata na podlagi vnesenih podatkov. Če bi bil rezultat skladen z omejitvami posameznega procesa (glej poglavje 2.4), bi orodje nato podalo odgovor da, v nasprotnem primeru ne. To pa trenutno ni mogoče, saj izbrana banka nima vzpostavljenega le enega enotnega sistema, ki bi pokrival vse procese.

V tem delu moram nadaljevati z analizo težav, ki jih povzroča implementacija orodja izbrane banke. Vnašanje podatkov v orodje opravljajo skrbniki. Vnašanje podatkov je ročno, kar pomeni, da skrbnik natipka oziroma po zbirnem meniju izbere informacije o številki komitenta, številki pogodbe, ratingu, coni, številu dni zamud itd. (glej prilogo 1). Vsi ti podatki so že zapisani v centralnem bančnem sistemu in se dnevno vodijo oziroma ažurirajo. Ker ti podatki že obstajajo, jih ne bi bilo treba ročno pretipkavati v drug sistem, v tem primeru v orodje. Orodje bi moralo biti sistemsko povezano s centralnim bančnim sistemom banke. Tako ročni vnosi ne bi bili potrebni. Skrbnik bi le vnesel številko pogodbe in orodje bi prebralo prej omenjene informacije iz centralnega bančnega sistema, kjer te informacije že obstajajo. Ročni vnos lahko tako pomeni vnos napačnih podatkov v orodje. Napake tako nevede povzroči človeški faktor. Sistemska povezava orodja s centralnim bančnim sistemom bi človeški faktor močno znižala in hkrati zmanjšala možnost napak.

Po mojem mnenju sistem identifikacije restrukturiranih izpostavljenosti ni avtomatiziran do mere, kot bi lahko bil. Izbrana banka bi morala imeti en sistem, s katerim bi pokrila vse procese v banki. Vnos določenih informacij bi bil delno še vedno ročni, saj mehkih informacij, ki jih banke pridobijo od svojih komitentov, ni možno avtomatizirati. Kljub temu pa bi se z enim sistemom vsi procesi zelo poenostavili in postali konsistentni.

Izbrana banke večino podatkov, ki jih uporablja za pripravo kreditnih predlogov in analizo svojih komitentov, pridobiva iz različnih zunanjih baz, npr. podatki iz Ajpesa, registrov itd. Poleg teh razpolaga tudi z internimi podatki, ki jih povzroči sklenitev pogodb, npr. obrestna mera, višina izpostavljenosti, rating, cona itd. in ki jih registrira v svoj centralni bančni sistem. En sistem bi tako omogočil, da bi bili vsi navedeni podatki v kateremkoli delu procesa na enem mestu. Podatki bi bili v katerikoli fazi procesa identični in se ne bi razlikovali, kot se lahko zgodi sedaj zaradi morebitnega napačnega vnosa, ki ga povzroči ročno pretipkavanje podatkov iz enega sistema v drugega.

Identifikacija restrukturiranih izpostavljenosti, ki trenutno poteka ločeno preko orodja, bi po mojem mnenju morala biti del kreditnega predloga. Celoten vprašalnik bi bil tako krajši, ne bi prihajalo do nepotrebnega podvajanja podatkov ter napak zaradi ročnega pretipkavanja podatkov. S tem bi bil krajši tudi proces izdelave kreditnega predloga. Hkrati bi se izognili tudi temu, da skrbnik nikoli ne bi pozabil opraviti identifikacije restrukturiranih izpostavljenosti, saj bi ga enotni sistem na to opozoril. Sistem opozarjanja bi bil povezan že z izborom kategorije sklenitev aneksa k obstoječi pogodbi ali izborom enega izmed ukrepov restrukturiranja. Prednosti bi bili boljša produktivnost in manjša verjetnost napak.

2.1.2 Rezultati vprašalnika

Po izpolnitvi vprašalnika v orodju ta ustvari pdf-obrazec, na katerem so vse ključne informacije, in sicer: katero spremembo pogojev kreditne pogodbe oziroma ukrep restrukturiranja se obravnava za posamezno izpostavljenost, v katero kategorijo kombinacije ukrepov spadajo med kratkoročne oziroma dolgoročne in med izvedljive oziroma neizvedljive, informacija o tem, ali si komitent lahko privošči nov plan odplačila (ang. affordable / not affordable), kakšna je bila predhodna klasifikacija restrukturiranja, kakšna je trenutna klasifikacija restrukturiranja, naveden datum začetka poskusnega obdobja in začetka obdobja zdravljenja, dodana oznaka, ali je za komitenta potreben prehod v status neplačila (ang. default) ter ostale tehnične podatke. Tako orodje avtomatsko določi v katero kategorijo določena izpostavljenost spada. Rezultati, ki jih poda orodje, so naslednji:

a) Restrukturirana donosna izpostavljenost

Posamezna izpostavljenosti je bila razvrščena med restrukturirano izpostavljenost, vendar je ta donosna, saj ne izpolnjuje pogojev za nedonosno izpostavljenost (Izbrana banka, 2017a, str. 21).

b) Restrukturirana donosna izpostavljenost ozdravljena

Gre za izpostavljenost, ki je bila ozdravljena, saj je bila predhodno razvrščena kot restrukturirana nedonosna izpostavljenost oziroma restrukturirana nedonosna izpostavljenost 1 leto oziroma restrukturirana nedonosna izpostavljenost prerazvrščena (Izbrana banka, 2017a, str. 21).

c) Restrukturirana nedonosna izpostavljenost

Gre za izpostavljenost, ki izpolnjuje pogoje za nedonosno izpostavljenost (Izbrana banka, 2017a, str. 21).

d) Restrukturirana nedonosna izpostavljenost 1 leto

Gre za izpostavljenost, ki izpolnjuje pogoje za nedonosno izpostavljenost, vendar je od zadnje razvrstitve v nedonosno izpostavljenost minilo že več kot eno leto (Izbrana banka, 2017a, str. 22).

e) Restrukturirana nedonosna izpostavljenost prerazvrščena

Gre za izpostavljenost, ki je bila prerazvrščena iz restrukturirane donosne izpostavljenosti ozdravljena v nedonosno, saj izpolnjuje pogoje za nedonosno izpostavljenost (Izbrana banka, 2017a, str. 22).

f) Restrukturirana nedonosna izpostavljenost prerazvrščena s 30-dnevno zamudo

Gre za izpostavljenost, ki je bila prerazvrščena iz restrukturirane donosne izpostavljenosti ozdravljena nazaj v nedonosno, saj v obravnavanem obdobju njena zamuda presega 30 dni (Izbrana banka, 2017a, str. 22).

2.1.3 Pogoji prerazvrstitve statusa restrukturirana izpostavljenost v status nerestrukturirana izpostavljenost

Izbrana banka (2017a, str. 22) navaja, da je izpostavljenost, ki je klasificirana kot restrukturirana donosna izpostavljenost oziroma restrukturirana donosna izpostavljenost ozdravljena mora izpolnjevati naslednje kriterije, da jo lahko izbrana banka prerazvrsti nazaj v status nerestrukturirana izpostavljenost:

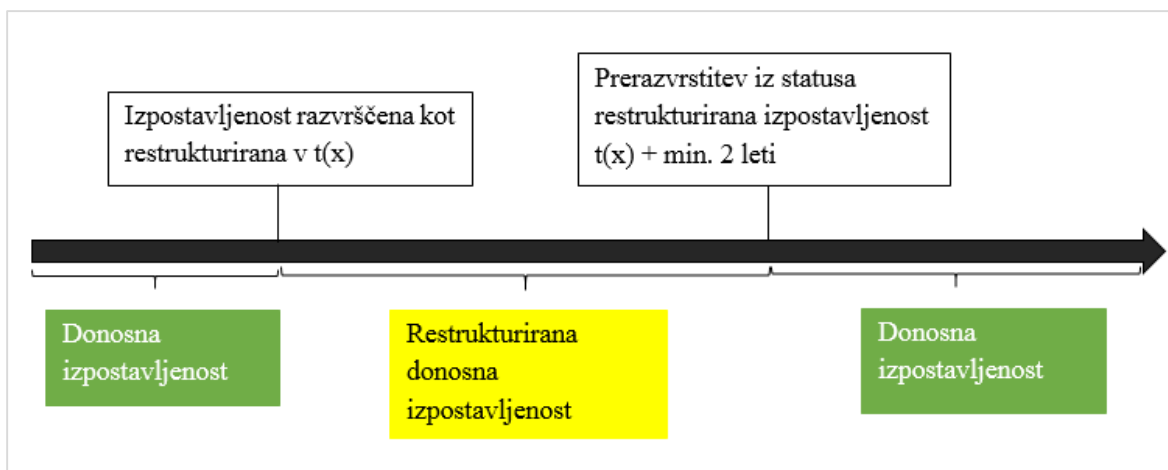
- izpostavljenost mora biti klasificirana kot donosna izpostavljenost;
- poteklo je dveletno poskusno obdobje, odkar je bila izpostavljenost prvič klasificirana kot restrukturirana donosna izpostavljenost oziroma restrukturirana donosna izpostavljenost ozdravljena;
- v zadnjem letu je komitent redno plačeval vse svoje obveznosti po glavnici in obrestih;
- na koncu poskusnega obdobja je bila zamuda na ravni komitenta (na vseh izpostavljenostih, ki jih ima komitent pri banki) nižja od 30 dni.

Za lažjo predstavo, v kakšnem časovnem obdobju določeno izpostavljenost lahko izbrana banka prerazvrsti iz statusa restrukturirana izpostavljenost v nerestrukturirano donosno izpostavljenost, slikovno prikazujem različne primere prerazvrstitve.

S slike 1 je razvidno, da je začetek poskusnega obdobja datum, ko je posamezna izpostavljenost razvrščena v restrukturirano donosno izpostavljenost, ki v tem primeru

pomeni datum sklenitve aneksa oziroma datum nove pogodbe refinanciranja in traja najmanj 2 leti (Izbrana banka, 2017a, str. 23).

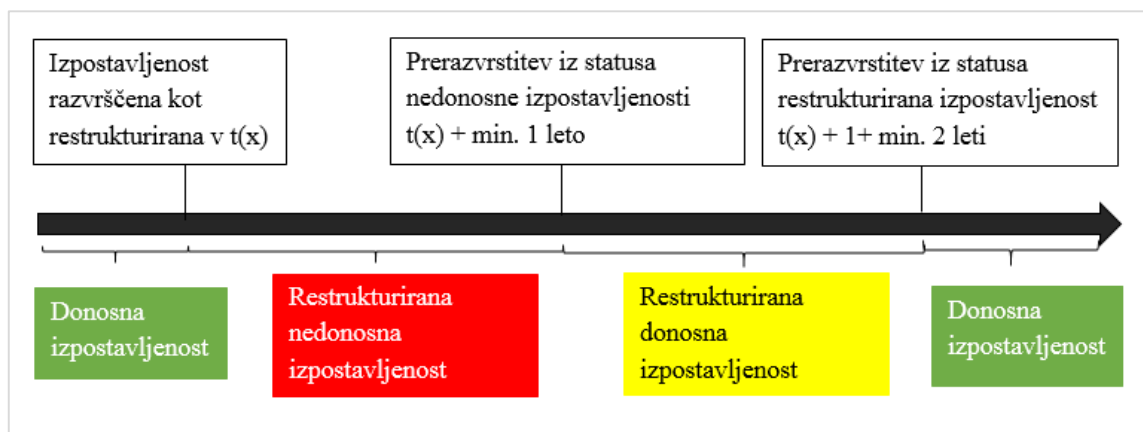
Slika 1: Prikaz prerazvrstitve iz statusa restrukturirana donosna izpostavljenost v status nerestrukturirana donosna izpostavljenost

Vir: Izbrana banka, (2017a, str. 23).

S slike 2 je razvidno, da je začetek poskusnega obdobja datum, ko je restrukturirana nedonosna izpostavljenost razvrščena v restrukturirano donosno izpostavljenost in je od tega datuma minilo najmanj 2 leti in so izpolnjeni vsi naštetih pogoji prerazvrstitve. Poleg tega mora izpostavljenost izpolnjevati dodatni pogoj za razvrstitev restrukturirane nedonosne izpostavljenosti v restrukturirano donosno izpostavljenost, in sicer da je od zadnjega datuma razvrstitve v nedonosno izpostavljenost minilo najmanj 1 leto (Izbrana banka, 2017a, str. 24).

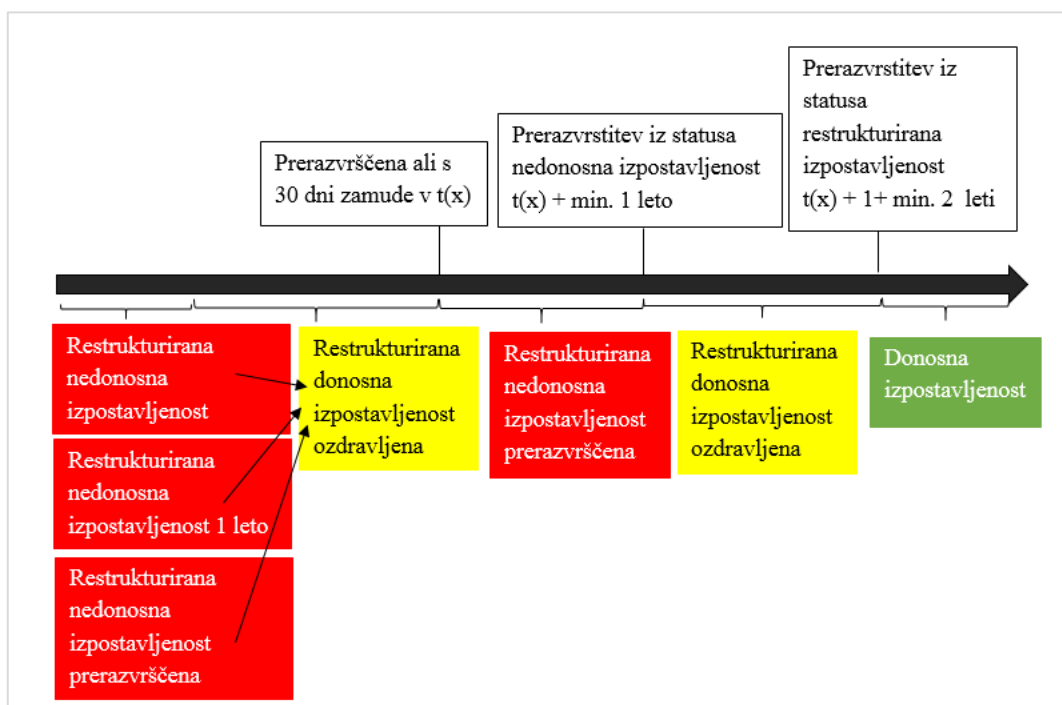
Slika 2: Prikaz prerazvrstitve iz statusa restrukturirana nedonosna izpostavljenost v status nerestrukturirana donosna izpostavljenost

Vir: Izbrana banka, (2017a, str. 24).

Slika 3 pa prikazuje primer, ko je restrukturirana nedonosna izpostavljenost razvrščena v restrukturirano donosno izpostavljenost ozdravljeno, saj ne izpolnjuje več pogojev za nedonosno izpostavljenost, vendar je v opazovanem obdobju prišlo do zamude na tej izpostavljenosti, ki je bila višja od 30 dni. Zato se to izpostavljenost ponovno razvrsti v restrukturirano nedonosno izpostavljenost. Ko izpostavljenost izpolni pogoj za razvrstitev v restrukturirano donosno izpostavljenost, in sicer da je od zadnjega datuma razvrstitve v nedonosno izpostavljenost minilo najmanj 1 leto ter v tem času na tej izpostavljenosti ni bilo zamud, je začetek poskusnega obdobja datum, ko je izpostavljenost ponovno razvrščena v donosno in je od tega datuma minilo najmanj 2 leti (Izbrana banka, 2017a, str. 26).

Slika 3: Prikaz prerazvrstitve iz statusa restrukturirana nedonosna izpostavljenost prerazvrščena oziroma s 30-dnevno zamudo v status nerestrukturirana donosna izpostavljenost

Vir: Izbrana banka, (2017a, str. 26).

To poglavje lahko zaključim z ugotovitvijo, da je proces prerazvrstitve izpostavljenosti iz statusa restrukturirana izpostavljenost v status nerestrukturirana izpostavljenost usklajen z uredbo Evropske komisije (glej poglavje 1.2.3).

2.1.4 Razvrščanje komitentov po conah

Izbrana banka svoje komitente razvršča po različnih conah, ki jim je določila naslednje barve: zeleno, rumeno, rdečo in črno. Proces razvrščanja komitentov se imenuje monitoring proces. V katero cono določen komitent spada, je odvisno od skupka indikatorjev, ki jih je izbrana banka določila, da komitent določijo posamezno cono. Ker je indikatorjev veliko,

le na kratko opišem oziroma naštejem indikatorje, ki določajo posamezno cono. Indikatorji, ki določajo posamezno cono so povzeti po interni smernici Monitoring proces (ang. Monitoring process). Namen tega podpoglavja je lažje razumevanje vpliva con na indikatorje, ki jih izbrana banka uporablja za razvrščanja posameznih izpostavljenosti med donosne oziroma nedonosne restrukturirane izpostavljenosti. Banka razvršča komitente v naslednje cone:

a) Zelena cona

V zeleno cono izbrana banka razvršča komitente, ki zamujajo po ti. števcu Banke Slovenije² za dneve zamud pod 5 dni, ki ne presegajo kazalnika neto dolg/EBITDA v obravnavanem obdobju nad 5, ki niso v nikakršnem postopku, npr. v stečaju, prisilni poravnavi, likvidaciji, ki nimajo presežka obveznosti nad sredstvi, ki jih lahko razvrstimo med dobre komitente z dobrimi referencami, nimajo blokad na transakcijskem računu ter imajo bonitetno oceno, ki nakazuje na donosno izpostavljenost (Izbrana banka, 2018d, str. 12).

b) Rumena cona

V rumeno cono izbrana banka razvršča komitente, ki zamujajo po števcu Banke Slovenije nad 5 dni ter do 30 dni, ki so v okviru kazalnika neto dolg/EBITDA nad 5 in pod 10, imajo presežek obveznosti nad sredstvi, nimajo blokad na transakcijskem računu, ki jih lahko razvrstimo med še vedno relativno dobre komitente z malo slabšimi referencami ter imajo bonitetno oceno, ki nakazuje na donosno izpostavljenost (Izbrana banka, 2018d, str. 19).

c) Rdeča cona

V rdečo cono izbrana banka razvršča komitente, ki zamujajo po števcu Banke Slovenije nad 30 dni ter do 90 dni, ki so v okviru kazalnika neto dolg/EBITDA nad 10, imajo presežek obveznosti nad sredstvi, obstajajo dokazi o prevari, so močno odvisni od enega kupca in ta je zašel v finančne težave oziroma je že v postopku stečaja itd. , ima blokado na transakcijskem računu, ki jih lahko razvrstimo med komitente s slabimi referencami ter imajo bonitetno oceno, ki nakazuje še na donosno izpostavljenost (Izbrana banka, 2018d, str. 23).

d) Črna cona

V črno cono izbrana banka razvršča komitente, ki zamujajo po števcu Banke Slovenije nad 90 dni, so v stečaju, prisilni poravnavi, likvidaciji ali v postopku izvršbe, ki ne poslujejo več, imajo zelo slabe reference, nimajo vira za poplačilo obveznosti ter imajo bonitetno oceno, ki nakazuje na nedonosno izpostavljenost (Izbrana banka, 2018d, str. 27).

² Števec dni zamud po Banki Slovenije: »Dnevi zamude začnejo teči najkasneje s prvim dnevom, ko vsota vseh zapadlih obveznosti presega 2% črpane izpostavljenosti do tega dolžnika ali 50.000 evrov, vendar ni manjša kot 200 evrov.« (Banka Slovenije, 2018a, str. 131).

Monitoring proces seveda ne sme nadomeščati sistema zgodnjega opozarjanja, mora biti namreč njegova posledica. V tem procesu izbrana banka večino kazalnikov, priporočenih s strani BS (omenjeno v poglavju 1.4), že spremlja. Preko monitoring procesa spremlja finančne kazalnike posameznega komitenta in njegovih povezanih oseb, spremembe v gospodarskem okolju, pogodbene spremembe in spremembe zavarovanj, kršenje pogodbenih zavez ter vedenje in kooperativnost komitenta. Izbrana banka trenutno monitoring proces izvaja na kvartalni ravni, kar pa ne zadostuje sistemu zgodnjega opozarjanja. Ta mora biti bolj frekvenčen. Opazovalne liste komitentov, ki jih banke oblikujejo v tem sistemu, se načeloma oblikujejo na mesečni ravni. Opozorilni znaki pa se v okviru tega sistema prožijo na dnevni ravni, če pride na primer do poslabšanja kazalnikov. Proženje opozorilni znakov nato proži potrebo po izvajanju ukrepov.

Sistema zgodnjega opozarjanja v obliki, kot je priporočeno s strani BS, izbrana banka trenutno nima vzpostavljenega. Z njegovo vzpostavitvijo je začela v letošnjem letu in ga namerava implementirati do konca leta. Vzpostavitev sistema bo banki omogočila, da bo dovolj hitro zaznala problematične naložbe in začela s procesom restrukturiranja oziroma izterjave. Sistem bo za banko predstavljal dodatno varovalo pred nastankom nedonosnih izpostavljenosti, saj bo na dnevni ravni omogočal spremljanje kazalnikov. Ob njihovem poslabšanju se bo posledično spremenila cona komitenta. Sprememba cone bo nato avtomatsko prožila zahtevo po izdelavi akcijskih načrtov, v katerih se bodo navedli ukrepi, ki jih bo potrebno izvesti. Akcijskim načrtom bo potrebno določiti časovnico in sicer kdaj se bo posamezen ukrep realiziral. Tako bo omogočeno spremljanje teh ukrepov. V primeru zapadlosti posameznega ukrepa bo izbrana banka natančno vedela, kaj se s posameznim komitentom dogaja in na katerem področju se pojavlja največ težav. Tako bo še aktivneje spremljala kakovost svojega portfelja.

2.2 Proces potrditve predloga in knjiženja

Ko se zaključi proces prve identifikacije pri pripravi kreditnega predloga, mora skrbnik pdf-obrazec, v katerem se nahajajo ključne informacije o posamezni izpostavljenosti za katero se opravlja restrukturiranje, predložiti h kreditnemu predlogu. Nato organi banke obravnavajo kreditni predlog, ki ga potrdijo ali zavrnejo. Če je predlog potrjen, se začne proces izdelave aneksa oziroma nove pogodbe odvisno od načina restrukturiranja. Ko komitent vrne podpisan aneks oziroma novo pogodbo sledi postopek potrditve predloga tudi v orodju. V izbrani banki to storijo sodelavci iz oddelka Administracije kreditov, ki razpolagajo z vsemi informacijami, ali je komitent, ki je podpisal aneks oziroma novo pogodbo, izpolnil vse pogoje iz pogodbe in ali je ta primerna za knjiženje v centralni bančni sistem. Ko sodelavec iz Administracije kreditov izbere vse zadovoljive informacije, opravi potrditev predloga v orodju in oznako restrukturiranja poknjiži v centralni bančni sistem. Posledica tega je, da se ta določena izpostavljenost v poročilih poroča kot restrukturirana donosna oziroma nedonosna izpostavljenost.

Izbrana banka (2017a, str. 30) navaja, da se proces potrditve predloga opravi v primeru, da so izpolnjeni naslednji pogoji:

- izpostavljenost, ki je obravnavana v kreditnem predlogu, je bila skozi proces prve identifikacije pri pripravi kreditnega predloga razvrščena v kategorijo restrukturirane nedonosne oziroma donosne izpostavljenosti;
- kreditni predlog je bil odobren s strani organov banke;
- izpolnjeni so vsi pogoji, in sicer podpisan je aneks oziroma nova pogodba s strani komitenta ter izpolnjeni so vsi ostali pogoji, navedeni v pogodbi, da aneks oziroma nova pogodba postane veljavna.

Izbrana banka (2017a, str. 30) navaja, da se datum, ko aneks oziroma nova pogodba postaneta veljavna, razlikuje od spremembe pogojev. Datum je v tem primeru zelo pomemben podatek, saj orodje iz tega datuma izračuna poskusno obdobje oziroma obdobje zdravljenja. Izbrana banka (2017a, str. 30) navaja, da se lahko uporabijo naslednji datumi:

- datum podpisa nove pogodbe (v primeru refinanciranja);
- datum aneksa k obstoječi pogodbi;
- datum odobritve kreditnega predloga za problematične naložbe, saj se velikokrat aneks sklepa z veljavnostjo za nazaj.

Potrditev predloga mora biti opravljena za vsako izpostavljenost posebej. Enako pravilo velja tudi za proces knjiženja. V centralni bančni sistem izbrana banka nato poknjiži datum izračuna, zadnji status restrukturiranja oziroma rezultate vprašalnika iz poglavja 2.1.2 in razlog izdelave kreditnega predloga, tj. točko 4. v prilogi 1.

2.3 Proces poročanja

Izbrana banka v skladu s Sklepom o poročanju monetarnih finančnih institucij mesečno poroča podatke o nedonosnih izpostavljenostih ter nedonosnih restrukturiranih izpostavljenostih (obrazec BS1S).

Interne smernice izbrane banke kažejo, da se morajo izpostavljenosti, ki so razvrščene med nedonosne ali donosne restrukturirane izpostavljenosti, spremljati na kvartalni ravni, kar pomeni, da se na kvartalni ravni posodobijo vsi podatki o posameznih izpostavljenostih. V praksi izbrana banka vsak kvartal za izpostavljenosti, ki so bile do sedaj razvrščene kot restrukturirane, posodobi podatke o internem ratingu, dnevih zamude, višini izpostavljenosti in coni. Vsi ti podatki (opisani tudi v poglavju 2.1.2) na koncu vplivajo tudi na končni status restrukturiranja, ki ga dobi posamezna izpostavljenost.

Vzorec, ki ga je potrebno analizirati, vsebuje vse izpostavljenosti, ki so bile že v preteklosti razvrščene med restrukturirane, in vse nove izpostavljenosti, ki so bile razvrščene med restrukturirane v obravnavanem kvartalu. Izbrana banka v orodje prenese prej omenjene

podatke o posamezni izpostavljenosti. Po prenosu podatkov orodje vsaki izpostavljenosti določi status, ki je lahko drugačen od prejšnjega kvartala.

To kvartalno poročanje ni ravno usklajeno z mesečnim poročanjem, ki ga zahteva Banka Slovenije, saj se lahko zgodi, da se status posamezne izpostavljenosti spremeni v roku enega meseca, npr. izpostavljenost, ki je bila prej donosna, v roku enega meseca postane nedonosna, in tako se poroča napačen status. Ker pa je izbrana banka ena izmed podružnic skupine, vse interne smernice pripravlja matična banka. Matična banka s podružnicami upravlja izven Slovenije. Tako trenutnega procesa zavajanja restrukturiranih izpostavljenosti v orodju ni mogoče spremeniti, saj z njim upravlja matična banka.

Rešitev bi bila, da izbrana banka na lokalni ravni nadgradi svoj centralni bančni sistem. Sistem bi moral omogočiti zavajanje spremembe statusov na dnevni ravni, saj že sedaj dnevno zavaja dneve zamude, spremembe ratingov in cone, določanje statusov restrukturiranja itd.

2.4 Ocenjevanje izvedljivosti in dostopnosti restrukturiranja

Izbrana banka ocenjevanje dostopnosti restrukturiranja loči glede na procese, ki jih izvaja pri odobravanju posameznih izpostavljenosti.

V **prvi proces** spadajo komitenti, katerih izpostavljenosti so donosne in se za te odobrava ena izmed vrst restrukturiranja. Vsebina procesa je povzeta po interni smernici Zahteve glede obsega analize v kreditnem procesu (ang. Requirements for the analysis scope in terms of the credit process). V ta proces spadajo velika podjetja ter mala in srednja podjetja. Izbrana banka (2018c, str. 13-23) navaja, da mora vsak pripravljen predlog restrukturiranja donosnih izpostavljenosti vključevati naslednje analize:

- analizo dejavnosti poslovanja komitenta s sklepi glede stabilnosti lastništva komitenta;
- analizo finančnih izkazov in kazalnikov minimalno za tekoče leto in tri pretekla leta;
- analizo prihodnjih denarnih tokov s tremi različnimi scenariji: konservativni, optimistični in pesimistični za čas trajanja posojilne pogodbe ter podrobno obrazložitev gibanja investicijskih odhodkov (CAPEX), gibanja EBITDA, gibanja prihodkov ter operativnih odhodkov in prihodkov, gibanje izplačila dividend, gibanja kapitala, podrobno analizo terjatev in obveznosti itd.;
- analizo sedanjega in prihodnjega kratkoročnega in dolgoročnega zadolževanja;
- analizo transakcij, za katerega bo namenjeno posojilo;
- projektno analizo v primeru financiranja projekta;
- analizo zavarovanja;
- analizo družb skupine povezanih oseb, porokov, zastaviteljev itd.;
- analizo razmerja pokritosti dolga (ang. debt service coverage ratio, v nadaljevanju DSCR) in razmerja pokritosti obresti (ang. interest service coverage ratio, v nadaljevanju

ISCR), pri čemer mora veljati, da je restrukturiranje dostopno, če sta DSCR in ISCR enaka ali presegata 1.

V **drugi proces** spadajo komitenti, katerih izpostavljenosti so donosne in se za te odobrava ena izmed vrst restrukturiranja, vendar hkrati spadajo v segment mikro podjetij in fizičnih oseb. Vsebina procesa je povzeta po interni smernici izbrane banke Zahteve kreditnega tveganja za maloprodajni segment (ang. Retail Credit Risk Regulation). Izbrana banka (2018a, str. 15-21) navaja, da morajo predlogi za restrukturiranje posojil fizičnih oseb vključevati oceno kreditne sposobnosti komitenta, razmerje med posojilom in vrednostjo zavarovanja (ang. loan to value) ne sme presegati od 60 do 90 % vrednosti zavarovanja (odvisno od namena posojila), uradno potrđitev dohodka, spodnja oziroma zgornja meja starosti posojilojemalca ne sme presegati določene meje, podatke o poroštvu, oceno zmožnosti odplačila posojila, pri čemer mora veljati, da je restrukturiranje dostopno, če kazalnik neto dolg na dohodek ne presega 100 %. Meja je lahko nižja. To je odvisno od namena posojila, npr. za nakup nepremičnine ne sme presegati 50 %. Izbrana banka (2018a, str. 19) navaja, da se kazalnik izračuna po naslednji formuli:

$$\text{neto dolg na dohodek} = ((\text{trenutni mesečni obroki posojila} + \text{zaprošeni mesečni obroki}) \text{ posojila} / (\text{razpoložljivi dohodek} - \text{minimalni življenjski stroški in druga poraba sredstev}))$$

Minimalni življenjski stroški vključujejo stroške pijače in prehrane, stroške za oblačila, stroške za javni prevoz ter stroške za dejavnosti v prostem času in hobije. Izbrana banka je določila statistične minimalne življenjske stroške glede na lokalne potrebe (Izbrana banka, 2018a, str. 25).

Druga poraba sredstev pa vključuje stroške najemnine, stroške komunale, elektrike, ogrevanja, stroške preživnine, stroške življenjskega zavarovanja, stanovanjske in druge kredite (Izbrana banka, 2018a, str. 26).

Pri mikro podjetjih mora predlog vključevati enake kategorije kot so navedene v prvem procesu. Razlikuje pa se v določanju dostopnosti restrukturiranja. Izbrana banka (2018a, str. 33) navaja, da se dostopnost restrukturiranja izračuna na različne načine, in sicer:

- za izpostavljenosti, ki niso zavarovane z materialnim zavarovanjem, velja, da maksimalni znesek posojila ne sme presegati 20 % celotnih prihodkov družbe, v primeru, da je kazalnik neto dolg/EBITDA $\leq 3,5$;
- za izpostavljenosti, ki so zavarovane z materialnim zavarovanjem, velja, da je kazalnik neto dolg/EBITDA ≤ 5 in da razmerje med posojilom in vrednostjo zavarovanja ne sme presegati 80 %;
- za izpostavljenosti, ki so zavarovane z materialnim zavarovanjem, velja, da je kazalnik neto dolg/EBITDA ≤ 8 ter da razmerje med posojilom in vrednostjo zavarovanja ne sme presegati 50 %.

Tretji proces pa je proces za komitente, katerih izpostavljenosti so že nedonosne. Vsebina procesa je povzeta po interni smernici izbrane banke Navodila za delo z potencialnimi in že identificiranimi problematičnimi sredstvi (ang. Instructions for working with potential and identified distressed assets). Priprava kreditnega predloga za to vrsto izpostavljenosti je bolj podrobna od prvega procesa, saj morajo biti stvari poleg navedenega tudi pravno pravilne in korektne. Upoštevati se mora Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju. Predlog mora vključevati enake kategorije kot v prvemu procesu. Od prvega procesa se glede ocene dostopnosti restrukturiranja razlikuje v tem, da mora biti DSCR enak ali presežati 1,1. Velja pa tudi, da je kratkoročen ukrep izvedljiv, če ta jamči, da so pogajanja med strankama zaključena in da je predlagan ukrep v okviru parametrov za odobritev takšne koncesije oziroma ukrepa restrukturiranja. Restrukturiranje se oceni kot neizvedljivo, če prihodnji denarni tokovi ne zadostujejo za pokritje dolga, vendar banka odobri takšno vrsto koncesije oziroma ukrep restrukturiranja, da si izboljša položaj zavarovanja, kar je popolnoma usklajeno z novimi smernicami ECB (Izbrana banka, 2018b, str. 31-45).

2.5 Primerjava procesa izbrane banke z evropsko uredbo in novimi smernicami z oceno

Poglavje zaključujem z ugotovitvami, ali proces identifikacije restrukturiranih donosnih in nedonosnih izpostavljenosti ustreza evropskim uredbam in smernicam.

Izbrana banka je v svoje orodje za identifikacijo restrukturiranih izpostavljenosti vključila vse najpogostejše ukrepe restrukturiranja. Hkrati je upoštevala tudi vse parametre o ročnosti ukrepov ter ali je restrukturiranje izvedljivo ali ne. Glede ocene dostopnosti je banka v orodje vključila le vprašanje, ali je restrukturiranje dostopno ali ne. Tu bo morala izbrana banka podati zelo dobro navodilo vsem uporabnikom orodja, da bodo znali po parametrih iz poglavja 2.4 izračunati prave vrednosti in pravilno odgovoriti na to vprašanje. V tem vidim kar veliko potencialno težavo, saj bo težko vzpostaviti sistem kontrole ali uporabniki pravilno podajajo odgovore. Vnos v orodje je ročen in tu se pojavi težava napak človeškega faktorja (glej poglavje 2.1.1). V orodje bi morala izbrana banka vključiti še vnos podatka, npr. v primeru prvega procesa podatek o DSCR in ISCR, ki preverja, ali je izpostavljenost dostopna ali ne.

Prav tako bi izbrana banka, morala nadgraditi svoj centralni bančni sistem, saj trenutno kreiranje kvartalnih poročil iz orodja ni usklajeno z regulativnim mesečnim poročanjem. Izbrana banka bi morala to rešiti na lokalni ravni z nadgradnjo svojega centralnega bančnega sistema (glej poglavje 2.3). Sistem bi moral omogočiti zavajanje sprememb statusov in izračun poskusnega obdobja in obdobja zdravljenja na dnevni ravni. Spremembe statusov namreč vplivajo tudi na druge procese v izbrani banki, npr. na izračun oslabitev itd. Z nadgradnjo sistema pa bi bilo poročanje bolj ažurno in pravilno in hkrati bi bila vzpostavljena dodatna kontrola za primer napak.

Tretja potencialna težava za izbrano banko (glej poglavje 1.4.) pa je, da bo morala izbrana banka več časa posvetiti obravnavi komitenta, ki mu opravlja restrukturiranje posamezne izpostavljenosti. Kot že omenjeno, se težava pojavi pri mikro ter malih in srednjih podjetjih, pri katerih je kvaliteta priprave podatkov, npr. planov prihodnjih denarnih tokov, relativno slaba oziroma skopa, saj jim priprava teh podatkov s strani strokovnjakov predstavlja velik strošek. Izbrana banka bo morala povečati svojo angažiranost pri kvalitetnem pridobivanju podatkov, kar pa je seveda povezano z zaposlenimi, saj ti lahko zagotovijo kvaliteto s svojim znanjem in izkušnjami.

Kljub navedenim potencialnim težavam je proces v izbrani banki usklajen z novimi smernicami ECB, in sicer je izbrana banka v orodje vključila vse ukrepe restrukturiranja. Hkrati je izbrana banka tudi pravilno upoštevala karakteristike ukrepov glede ročnosti in izvedljivosti. Sistem je trenutno dovolj učinkovit, da zadovolji regulatornim zahtevam. Vendar se bo izbrana banka v prihodnje morala soočiti z omenjenimi potencialnimi težavami in jih čim učinkoviteje rešiti.

Po mojem mnenju je trenutno najbolj pereč problem frekventnosti poročanja. Po evropski regulativi je namreč zadostno kvartalno poročanje, po slovenski pa mesečno. Identifikacija novih donosnih in nedonosnih restrukturiranih izpostavljenosti izbrani banki ne predstavlja težav. Izbrana banka ima na dnevni ravni vzpostavljeno identifikacijo novih restrukturiranih izpostavljenosti. Hkrati ta dnevna identifikacija pokrije tudi obstoječe izpostavljenosti, če se obstoječi izpostavljenosti ponovno odobrijo novi ukrepi restrukturiranja. Težava pa je, da izbrana banka na dnevni ravni ne spreminja statusov obstoječih donosnih in nedonosnih restrukturiranih izpostavljenosti. V nadaljevanju to podrobneje obrazložim.

Na obstoječi izpostavljenosti, ki je trenutno donosna, banka to izpostavljenost, zaradi odobritve novega ukrepa restrukturiranja, označi kot donosno restrukturirano izpostavljenost. Po določenem pretečenem obdobju (v vmesnem času lahko mine nekaj kvartalov) se izkaže, da ukrep le ni bil dovolj učinkovit in komitenta razvrsti v status neplačnika (ang. default). Na ta dan, bi se status te izpostavljenosti moral spremeniti v nedonosno restrukturirano izpostavljenost. Predpostavljam, da se sprememba zgodi ravno v začetku kvartala. Status omenjene izpostavljenosti se avtomatsko ne spremeni v nedonosno restrukturirano izpostavljenost, kot bi se moral. Sprememba se namreč zgodi šele po zaključku kvartala, ko izbrana banka izvede proces poročanja. Ker izbrana banka v orodje uvaža podatke o ratingih, zamudah, statusu oslabitev itd. na kvartalni ravni, se ta sprememba ne registrira na dan spremembe. Hkrati se ta sprememba ne poroča v mesečnem poročanju, ampak šele v kvartalnem poročanju. Status tako ni spremenjen, kot bi bilo pravilno. Seveda v tej točki opozarjam, da izbrana banka v takih primerih, kljub nepravemu statusu, izvede vseh potrebne postopke, da je ta nedonosna izpostavljenost pravilno obravnavana. Prične s postopki izterjave in komitenta razvrsti v najslabšo cono (črno cono), ji poda rating, ki velja za status neplačnika in oblikuje zadostne oslabitve. Formalno se status restrukturiranja iz donosne restrukturirane izpostavljenosti v nedonosno restrukturirano izpostavljenost v centralnem bančnem sistemu spremeni šele po zaključku kvartalnega poročanja.

Izbrana banka bo morala v prihodnje nadgraditi svoj centralni bančni sistem, ki bo deloval izven orodja, in tako avtomatsko zaznal omenjene spremembe (glej poglavje 2.3).

3 ANALIZA KAZALNIKOV IZBRANE BANKE TER PRIMERJAVA TEH S SLOVENIJO IN EU

To poglavje je razdeljeno na tri podpoglavja. V prvem podpoglavju predstavljam portfelj banke, opisujem, v katerem segmentu in v kateri dejavnosti ima izbrana banka najvišjo izpostavljenost, kako se gibajo kazalniki nedonosnih izpostavljenosti, nedonosnih posojil in restrukturiranih posojil (donosnih in nedonosnih) v izbrani banki ter kako se giba verjetnost neplačila po posameznih dejavnosti in segmentih. V prvem podpoglavju odgovorim na naslednja raziskovalna vprašanja:

- Katera dejavnost glede na verjetnost neplačila v izbrani banki predstavlja najbolj tvegano dejavnost? Kateri segment glede na verjetnost neplačila v izbrani banki predstavlja najbolj tvegan segment?
- Ali se v izbrani banki kazalec restrukturiranih posojil zmanjšuje vzporedno s kazalcem nedonosnih posojil, kar naj bi bila posledica ukrepov ECB?
- Kateri segment predstavlja največji delež nedonosnih posojil in restrukturiranih posojil v izbrani banki?
- Katera dejavnost predstavlja največji delež nedonosnih izpostavljenosti v izbrani banki?

V drugem in tretjem podpoglavju pa z metodo komparacije primerjam podatke in kazalnike izbrane banke s podatki in kazalniki EU in Slovenije in tako odgovorim na raziskovalno vprašanje:

- V katero kategorijo po tveganosti lahko izbrano banko razvrstimo, če njene kazalnike primerjamo s kazalniki EU in Slovenije?

3.1 Predstavitev portfelja izbrane banke

V tem poglavju predstavljam portfelj izbrane banke s podrobnejšo predstavitvijo gibanja kazalnikov nedonosnih izpostavljenosti, nedonosnih posojil in restrukturiranih posojil.

3.1.1 Predstavitev portfelja izbrane banke po dejavnostih, segmentih in kakovosti posojil

Izpostavljenosti, ki jih ima banka knjižene v svoji aktivni, so glede na standardno klasifikacijo dejavnosti razdeljene po deležih (Statistični Urad RS, 2018). Kot je razvidno iz tabele, največji delež glede na celotno bilančno aktivo v izbrani banki po standardni klasifikaciji dejavnosti (v nadaljevanju SKD) predstavlja predelovalna dejavnost z 22,33% deležem v letu 2017, nato ji sledi trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil z 19,10% deležem v letu 2017, nato ji sledijo strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti z 11,30% deležem v letu 2017 in gradbeništvo z 11,04% deležem v letu 2017.

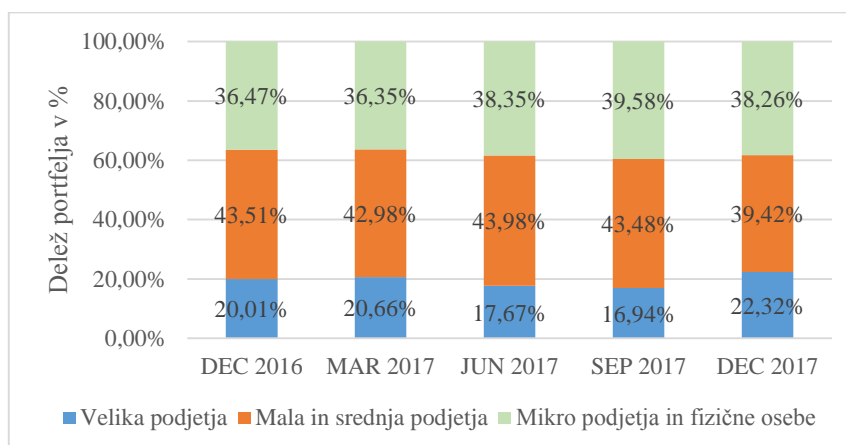
Tabela 1: Izpostavljenost izbrane banke po SKD v letih 2016 in 2017 v %

Standardna klasifikacija dejavnosti/Datum	31. 12. 2016	31. 12. 2017
Predelovalne dejavnosti	24,83	22,33
Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil	22,00	19,10
Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	12,74	11,30
Gradbeništvo	11,37	11,04
Druge raznovrstne poslovne dejavnosti	0,94	8,67
Gostinstvo	4,46	7,40
Oskrba z električno energijo, plinom in paro	6,87	5,67
Poslovanje z nepremičninami	4,96	4,12
Promet in skladiščenje	1,50	2,04
Oskrba z vodo, ravnanje z odplakami, odpadki, saniranje okolja	1,79	1,53
Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti	1,18	1,20
Informacijske in komunikacijske dejavnosti	1,27	1,10
Finančne in zavarovalniške dejavnosti	2,24	1,06
Zdravstvo in socialno varstvo	1,11	0,91
Rudarstvo	0,55	0,79
Kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo	0,84	0,77
Druge dejavnosti	0,80	0,57
Izobraževanje	0,25	0,24
Javna uprava in obramba, dejavnosti obvezne socialne varnosti	0,14	0,12
Dejavnosti eksteritorialnih organov in teles	0,15	0,03

Vir: Izbrana banka (2017c).

Na sliki 4 prikazujem portfelj banke po segmentih po posameznih kvartalih. Kot je razvidno s slike, največji delež v vseh kvartalih predstavlja segment mala in srednja podjetja, ki mu sledi segment mikro podjetja in fizične osebe ter nato velika podjetja. Izbrana banka podjetja po posameznih segmentih deli na podlagi Zakona o gospodarskih družbah. Iz tega sledi, da izbrana banka v največji meri financira podjetja iz segmenta malih in srednjih podjetij.

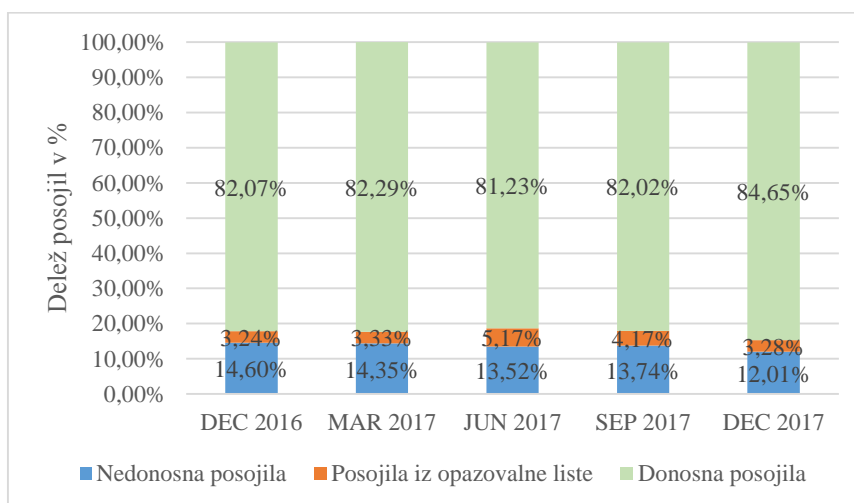
Slika 4: Portfelj izbrane banke razdeljen po segmentih na posamezen kvartal

Vir: Izbrana banka (2017c).

Na sliki 5 prikazujem portfelj banke glede na kvaliteto portfelja po posameznih kvartalih. Kot je razvidno s slike, največji delež v vseh kvartalih predstavljajo donosne izpostavljenosti. Prav tako je razvidno, da nedonosne izpostavljenosti po kvartalih padajo.

Slika 5: Prikaz kakovosti posojil izbrane banke po posameznih kvartalih

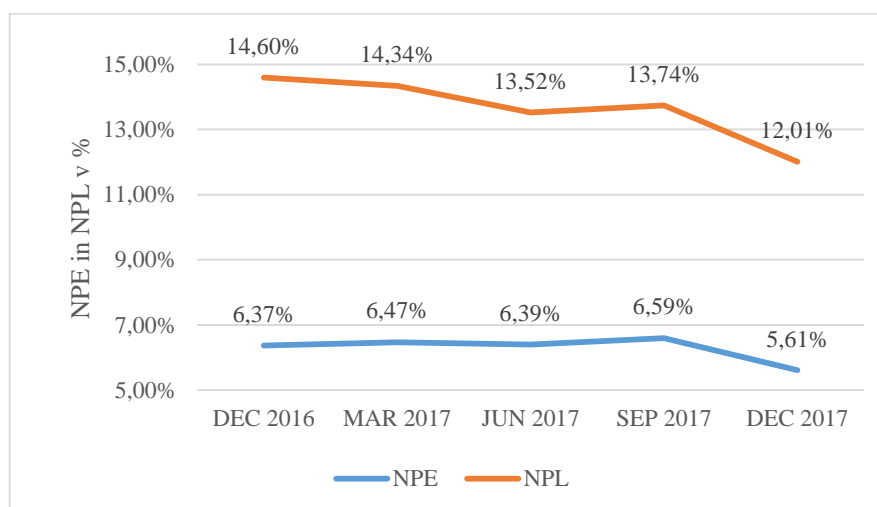

Vir: Izbrana banka (2017c).

3.1.2 Gibanje kazalnikov nedonosnih izpostavljenosti in nedonosnih posojil v izbrani banki

Izbrana banka na mesečni ravni izračunava kazalnike nedonosnih izpostavljenosti (NPE) in kazalnike nedonosnih posojil (v nadaljevanju NPL). Kot je razvidno iz slike 6, se trend obeh kazalnikov izboljšuje, kar pomeni, da izbrana banka znižuje obseg nedonosnih izpostavljenosti in obseg nedonosnih posojil.

Slika 6: Gibanje NPE in NPL kazalnika izbrane banke po kvartalnih

Vir: Izbrana banka (2017c).

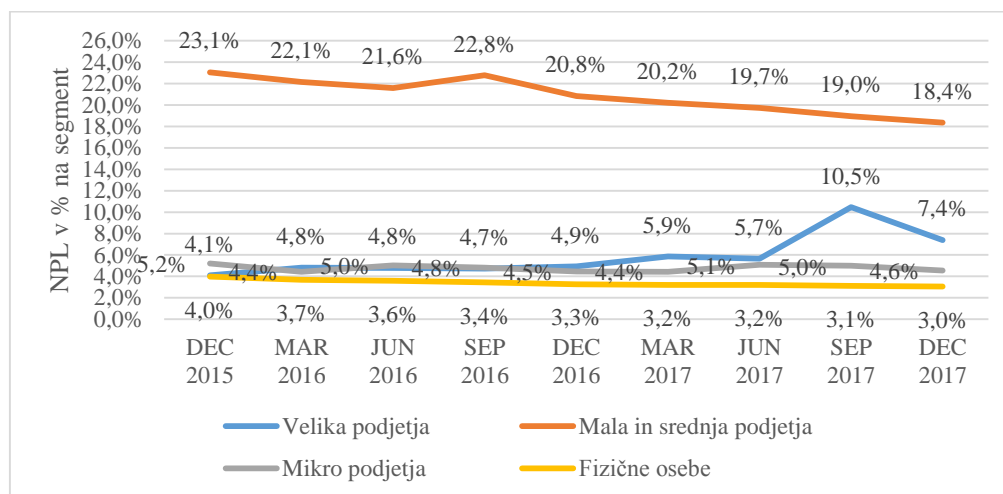
Kot je razvidno s slike 7, je največji delež NPL v segmentu malih in srednjih podjetij, saj je v povprečju okrog 20,9 %, najmanjši pa v segmentu fizičnih oseb, ki je v povprečju okrog 3,4 %.

Delež NPL v segmentu malih in srednjih podjetij je padajoč z izjemo septembra 2016, ko je narastel na 22,8 % in se približal deležu v decembru 2015, ko je znašal 23,1 %. Padajoč trend je najbolj viden pri segmentu fizičnih oseb in je v decembru 2017 dosegel najnižji delež, in sicer 3 %.

V segmentu mikro podjetij je trend v povprečju padajoč z izjemo junija 2016, ko je narastel na 5 % in junija 2017, ko je narastel na 5,1 %.

V segmentu velikih podjetij je trend celo obravnavano obdobje rahlo naraščajoč z izjemo septembra 2017, ko je delež NPL poskočil kar na 10,5 %, vendar ga je izbrana banka v decembru 2017 uspela znižati na 7,4 %. Razloga za poskok deleža NPL v septembru 2017 ne moram podrobno opisati, saj izbrana banka ni razkrila dodatnih informacij, ki bi omogočile to analizo.

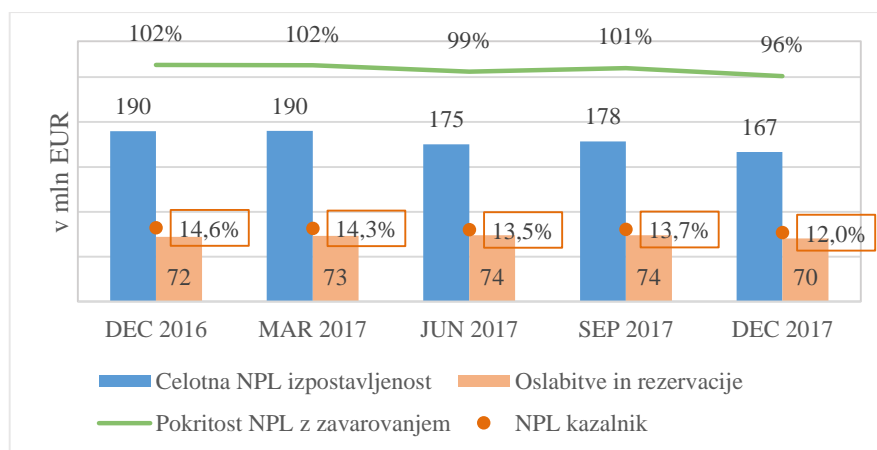
Slika 7: Kvartalno gibanje NPL v izbrani banki po segmentih

Vir: Izbrana banka (2017c).

Izbrana banka je torej v letu 2017 znatno znižala stanje nedonosnih posojil. Decembra 2017 se je stanje nedonosnih posojil znižalo na 166 mio EUR in sicer za 23 mio EUR v primerjavi s koncem leta 2016. Znižanje je posledica uspešne izterjave in hkrati tudi relativno nizkega priliva novih primerov. Ta razvoj je ugodno vplival tudi na kazalnik pokritosti nedonosnih posojil z oslabitvami in rezervacijami (ang. loan loss provision coverage ratio, v nadaljevanju kazalec LLP). Kot je vidno s slike 8, je izbrana banka v letu 2017 ohranila višino pokritosti nedonosnih posojil z rezervacijami in oslabitvami v primerjavi z decembrom 2016. Tako se je kazalec LLP v decembru 2017 izboljšal na 42,1 % v primerjavi z decembrom 2016, ko je znašal 37,8 %. Izbrana banka je uspela ohraniti tudi visoko pokritost nedonosnih posojil z zavarovanjem, ki se je v decembru 2017 gibala malenkostno pod 100 %.

Slika 8: Prikaz kvartalnega gibanja nedonosnih posojil, njihovo pokritosti z oslabitvami in rezervacijami ter gibanje njihove pokritosti z zavarovanjem

Vir: Izbrana banka (2017c).

V izbrani banki v segmentu podjetij (velika podjetja, mala in srednja podjetja ter mikro podjetja) z deleži NPE v posameznem sektorju dejavnosti najbolj izstopajo dejavnosti gradbeništva, trgovine, strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, gostinstvo in predelovalne dejavnosti, kar prikazuje tudi tabela 2. V letu 2016 je izstopala tudi dejavnost poslovanja z nepremičninami, kar pa je izbrana banka v letu 2017 uspela močno znižati. Razlog za to je uspešna izterjava nedonosnih izpostavljenosti v tej dejavnosti in sicer zaradi prodaje velikega deleža nepremičnin, ki so bile dane v zavarovanje.

Tabela 2: Analiza kazalnika NPE po posameznih dejavnostih v segmentu podjetij v izbrani banki v letih 2017 in 2016 v %

Standardna klasifikacija dejavnosti/Datum	31. 12. 2017	31. 12. 2016
Gradbeništvo	1,94	2,07
Trgovina, vzdrževanja in popravila motornih vozil	1,93	2,32
Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	1,34	1,55
Gostinstvo	0,66	0,80
Predelovalne dejavnosti	0,63	0,65
Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti	0,44	0,51
Zdravstvo in socialno varstvo	0,43	0,56
Informacijske in komunikacijske dejavnosti	0,33	0,39
Druge raznovrstne poslovne dejavnosti	0,28	0,03
Poslovanje z nepremičninami	0,25	0,89
Promet in skladiščenje	0,24	0,26
Finančne in zavarovalniške dejavnosti	0,22	0,48
Rudarstvo	0,14	0,15
Oskrba z električno energijo, plinom in paro	0,10	0,29
Kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo	0,08	0,09
Druge dejavnosti	0,08	0,09
Izobraževanje	0,08	0,08
Oskrba z vodo, ravnanje z odplakami, odpadki, saniranje okolja	0,07	0,07

Vir: Izbrana banka (2017c).

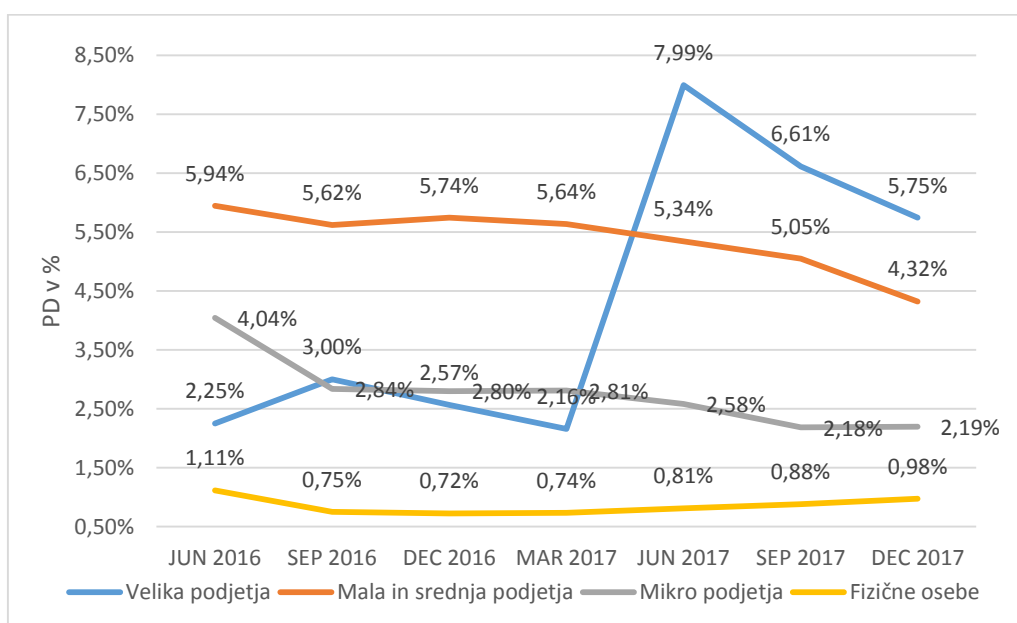
Iz te analize lahko ugotovim, da ima izbrana banka v segmentu malih in srednjih podjetij največ problematičnih naložb, saj je v tem segmentu NPL najvišji (glej sliko 7). Poleg tega lahko ugotovim, da ima izbrana banka največ problematičnih naložb v naslednjih dejavnostih, in sicer v gradbeništvu, trgovini, strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih, gostinstvu in predelovalni dejavnosti, saj je delež NPE v posamezni dejavnosti najvišji.

3.1.3 Gibanje verjetnosti neplačila po segmentih in dejavnostih v izbrani banki

Verjetnost neplačila (ang. probability of default, v nadaljevanju PD) izbrana banka izračunava najmanj enkrat letno. Izbrana banka s strani svojih komitentov namreč najmanj enkrat na leto pridobi nove finančne izkaze, ki so osnova za izračun PD. Seveda na izračun vpliva tudi vnos mehkih informacij, npr. kooperativnost komitenta, obnašanje trga, v katerem komitent deluje, drugi izredni dogodki, število dni zamud pri poravnavanju obveznosti, spremembe v lastniški strukturi itd.

V primeru, da izbrana banka večkrat v istem letu istemu komitentu odobri različne produkte, izračun PD opravi tudi na podlagi medletnih finančnih izkazov. Na sliki 9 prikazujem kvartalno gibanje PD po segmentih. Kot je razvidno s slike, se najvišji PD v povprečju gibajo v segmentu malih in srednjih podjetij, kar se odraža tudi v gibanju kazalnika NPL (glej sliko 7).

Slika 9: Kvartalno gibanje PD v % po segmentih

Vir: Izbrana banka (2017c).

V juniju 2017 je v segmentu velikih podjetij viden močan porast PD. Razloga za to izbrana banka, zaradi varovanja podatkov, ni razkrila. Predvidevam pa, da je izbrana banka že v juniju 2017, ob pridobitvi medletnih finančnih izkazov, zaznala poslabšanje portfelja v segmentu velikih podjetij. To se je nato v septembru 2017 odrazilo tudi v povečanju kazalnika NPL, kar je razvidno tudi s slike 7. Kljub oznaki višje verjetnosti neplačila izbrana banka teh problematičnih naložb v naslednjem kvartalu ni uspešno sanirala, kar je povzročilo prehod teh naložb med nedonosna posojila.

Tabela 3: Gibanje PD v % v posamezni dejavnosti na dan 31. 12. 2017

Dejavnosti po SKD-klasifikaciji	Verjetnost neplačila (PD) v % na dan 31. 12. 2017	Celotna izpostavljenost v % na dan 31. 12. 2017
Predelovalne dejavnosti	3,56	22,33
Trgovina, vzdrževanja in popravila motornih vozil	0,50	19,10
Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	4,40	11,30
Gradbeništvo	0,81	11,04
Druge raznovrstne poslovne dejavnosti	0,04	8,67
Gostinstvo	0,50	7,40
Oskrba z električno energijo, plinom in paro	2,34	5,67
Poslovanje z nepremičninami	0,16	4,12
Promet in skladiščenje	0,63	2,04
Oskrba z vodo, ravnanje z odpadki, odpadki, saniranje okolja	2,18	1,53
Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti	0,02	1,20
Informacijske in komunikacijske dejavnosti	0,22	1,10
Finančne in zavarovalniške dejavnosti	0,25	1,06
Zdravstvo in socialno varstvo	2,15	0,91
Rudarstvo	0,02	0,79
Kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo	1,36	0,77
Druge dejavnosti	0,28	0,57
Izobraževanje	3,06	0,24
Javna uprava in obramba, dejavnosti obvezne socialne varnosti	8,50	0,12
Dejavnosti eksteritorialnih organov in teles	8,54	0,03

Vir: Izbrana banka (2017c).

Kot je razvidno iz tabele 3, se največja verjetnost neplačila pojavlja ravno v dejavnostih, kjer ima izbrana banka najmanjšo izpostavljenost. V predelovalnih dejavnostih, kjer ima banka največjo izpostavljenost, je verjetnost neplačila 3,56 % in je četrta po vrsti glede višine verjetnosti neplačila. Tretje po vrsti so strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, kjer je verjetnost neplačila 4,4 %. Peta po vrsti pa je izobraževanje, kjer je verjetnost neplačila 3,06 %. Verjetnost neplačila pri vseh ostalih dejavnostih je pod 3 %.

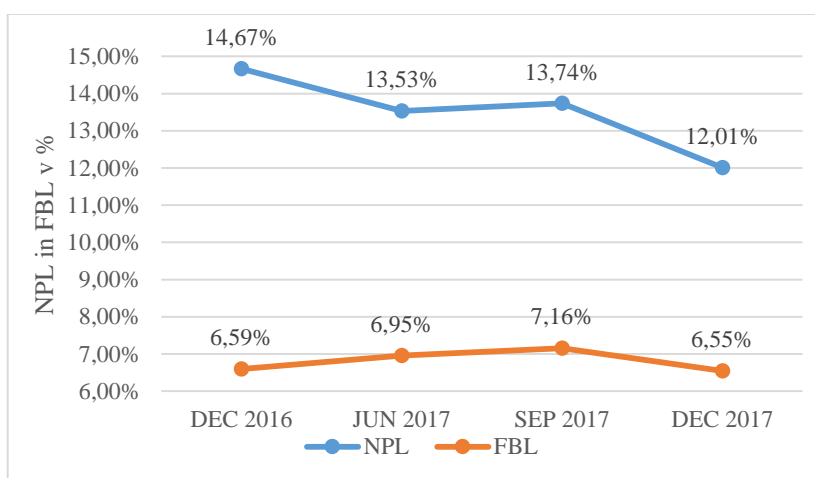
Iz tabele 3 lahko ugotovim, da se najvišja verjetnosti neplačila pojavlja v strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih in predelovalnih dejavnostih, z izjemo gradbeništva, ki

ima nizko verjetnost neplačila. Zaključim lahko s tem, da se izračun verjetnosti neplačila ne nazadnje odraža tudi v nedonosnih izpostavljenostih.

3.1.4 Gibanje kazalnika restrukturiranih posojil v izbrani banki

Kazalnik restrukturiranih posojil (v nadaljevanju FBL) je bilo možno izračunati le za december 2016, junij, september in december 2017. Kot vidimo s slike 10, kazalnik FBL, v primerjavi s kazalnikom NPL, v obravnavanih kvartalnih ni cel čas padajoč. Viden je porast kazalnika FBL junija in septembra 2017.

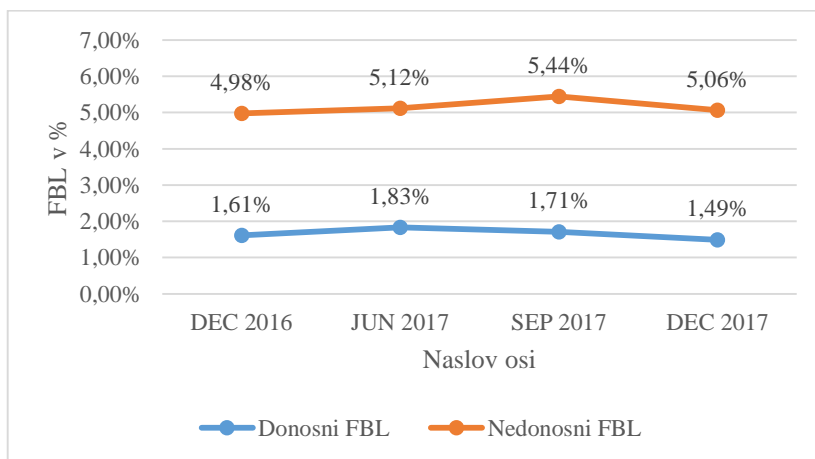
Slika 10: Gibanje kazalnikov NPL in FBL v izbrani banki po kvartalnih

Vir: Izbrana banka (2017c).

Razlog je v porastu tako donosnih restrukturiranih izpostavljenosti junija 2017 in nedonosnih restrukturiranih izpostavljenosti septembra 2017, kar je razvidno s slike 11.

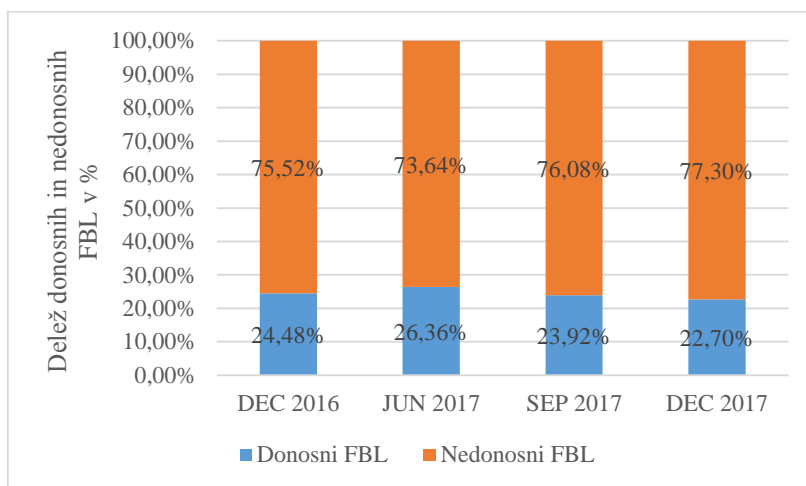
Slika 11: Gibanje donosnih in nedonosnih FBL v izbrani banki po kvartalnih

Vir: Izbrana banka (2017c).

Kot je razvidno s slike 12, največji delež restrukturiranih posojil predstavljajo nedonosna restrukturirana posojila. Analiziranje razloga naraščanja deleža nedonosnih restrukturiranih posojil v izbrani banki od septembra 2017 ni bilo mogoče, saj od izbrane banke nisem dobila podrobnejših podatkov za analizo. Upam le, da razlog ni prehajanje donosnih restrukturiranih posojil v nedonosne, saj bi to bil opozorilni znak, da proces prepoznavanja restrukturiranih posojil ni dovolj učinkovit.

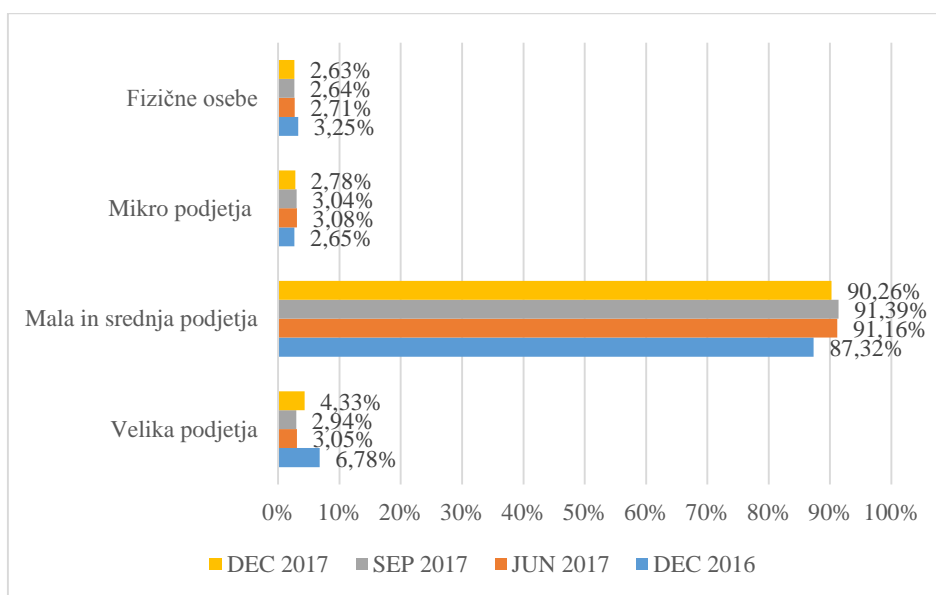
Slika 12: Delež donosnih in nedonosnih FBL v izbrani banki po kvartalnih

Vir: Izbrana banka (2017c).

Največji delež restrukturiranih posojil v izbrani banki so predstavljala posojila v segmentu malih in srednjih podjetij, kar je razvidno tudi s slike 13.

Slika 13: Delež FBL po segmentih v izbrani banki po kvartalnih

Vir: Izbrana banka (2017c).

S slike 10 je razvidno tudi, da se kazalnik FBL v izbrani banki v obravnavnem obdobju ne zmanjšuje skladno z zniževanjem kazalnika NPL.

3.2 Primerjava kazalnikov izbrane banke s povprečnimi kazalniki na ravni Slovenije

BS v svojem Poročilu o finančni stabilnosti razkriva podatke o kakovosti kreditnega portfelja slovenskih bank, ki jih primerja z evropskimi državami. Januarja 2018 je v poročilu razkrila, da so banke v letu 2017 nadaljevale z aktivnim pristopom reševanja nedonosnih terjatev. To se je odrazilo v znižanju deleža nedonosnih izpostavljenosti. V zadnjem obdobju se kaže tudi okrevanje gospodarstva v povečanem poplačilu posojil. Izboljšanje kreditnega portfelja se odraža tudi v številu prehodov med bonitetnimi razredi, saj se beležijo večji prehodni v manj tvegane bonitetne razrede (Banka Slovenije, 2018b, str. 30-36).

3.2.1 Primerjava gibanja kazalnika nedonosnih izpostavljenosti

Pregled kakovosti kreditnega portfelja bančnega sistema je vseboval tako terjatve v zamudi nad 90 dni kot tudi nedonosne izpostavljenosti, usklajene z definicijo EBA. »Pri obeh pristopih se je trend izboljšanja kreditnega portfelja nadaljeval skozi leto 2017. V desetih mesecih 2017 se je to odrazilo v znižanju deleža terjatev v zamudi nad 90 dni s 5,4 na 4,6% oziroma nedonosnih izpostavljenosti z 8,5 na 6,9%« (Banka Slovenije, 2018b, str. 30). Trend zniževanja NPE se nadaljuje že od leta 2015 naprej, kar je razvidno tudi iz tabele 4.

Tabela 4: Kvartalno gibanje kazalnika NPE v Sloveniji od sredine leta 2015 do konca leta 2017

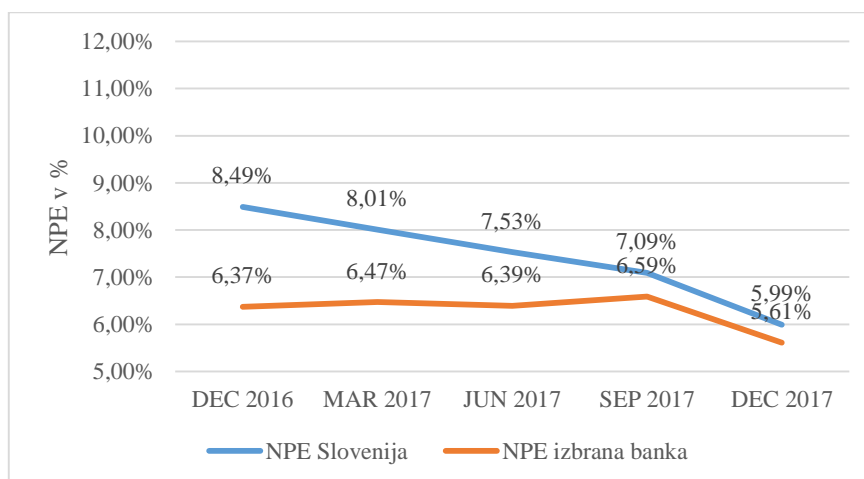
Datum	Nedonosne izpostavljenosti (v EUR)	Nedonosne izpostavljenosti (v % celotne izpostavljenosti)
30.6.2015	5.951.268	14,17
30.9.2015	5.464.499	12,99
31.12.2015	4.812.718	11,43
31.3.2016	4.527.269	10,83
30.6.2016	4.257.467	10,31
30.9.2016	3.718.612	9,07
31.12.2016	3.495.825	8,49
31.3.2017	3.343.969	8,01
30.6.2017	3.114.280	7,53
30.9.2017	2.952.993	7,09
31.12.2017	2.529.359	5,99

Prirejeno po Banka Slovenije, Podatki o nedonosnih izpostavljenostih, 2018c

Stanje bančnega sistema NPE se je v obdobju od 31. 12. 2013 do 30. 6. 2017 močno znižalo (iz 19,5 % na 7,5 % celotne izpostavljenosti) predvsem iz naslova prenosov slabih terjatev na DUTB, odpisov, odprodaj ter dejanskega poplačila terjatev. NPE so v segmentu malih in srednjih podjetij v veliki meri sledile gibanju celotnega NPE. V obravnavanem obdobju so se znižale s 3,5 na 1,5 mrd EUR zaradi prenosov slabih terjatev, odpisov in dejanskih poplačil, vendar je odprodaja slabih terjatev imela večjo vlogo. Najpomembnejši cilj zniževanja obsega NPE je bil predvsem reševanje največjih komitentov, ki so še sposobni preživeti, in jih po vrednosti razvrščamo med največje izpostavljenosti bank. Najustreznejši pristop je bil prepoznan v t.i. krovnem sporazumu o prestrukturiranju (v nadaljevanju MRA). NPE v segmentu pogodb MRA so se v obravnavanem obdobju znižale z 1,2 na 1,0 mrd EUR, predvsem na račun dejanskih poplačil, saj se procesi v okviru teh še niso zaključili (večina teh sporazumov je sklenjenih za obdobje sedmih let, večji del teh pogodb pa je bil sklenjen v letu 2015). Stanje se je zniževalo nekoliko počasneje v primerjavi s celotnim obsegom NPE, saj tovrstne pogodbe terjajo zahtevnejšo obravnavo in daljše postopke (Banka Slovenije, 2017b).

Tudi v izbrani banki je viden trend zniževanja NPE, kot je bilo ugotovljeno že v prejšnjem poglavju. Primerjavo NPE Slovenije z NPE izbrane banke prikazujem na sliki 14. Kot je razvidno s slike, je delež nedonosnih izpostavljenosti v izbrani banki v celotnem prikazanem obdobju nižji od povprečja slovenskih bank. Najbolj se je delež NPE približal povprečju slovenskih bank v zadnjem kvartalu leta 2017, vendar je še vedno pod povprečjem. Pristop reševanja nedonosnih terjatev izbrane banke je aktivnejši od povprečja slovenskih bank.

Slika 14: Primerjava NPE Slovenije z NPE izbrane banke po kvartalnih

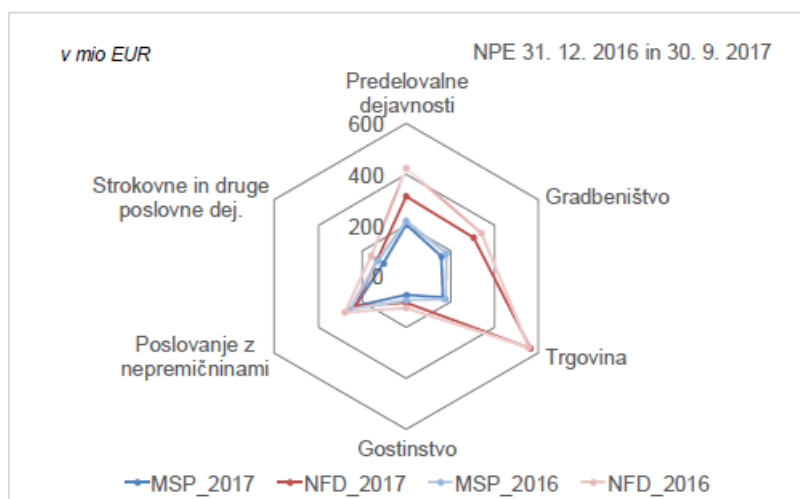
Prirejeno po Banka Slovenije, Podatki o nedonosnih izpostavljenostih, 2018c; Izbrana banka (2017c).

Glede na to, da metoda komparacija prikazuje, da so kazalniki v izbrani banki nižji od povprečja slovenskih bank, izbrano banko lahko umestim v skupino manj problematičnih bank v Sloveniji.

3.2.2 Primerjava gibanja kazalnika nedonosnih izpostavljenosti v segmentu podjetij po dejavnostih

BS v poročilu nadaljuje z analizami in ugotavlja, da so v Sloveniji po absolutnem znesku NPE v segmentu podjetij najbolj izstopajoče predelovalne dejavnosti, trgovina, poslovanje z nepremičninami in gradbeništvo. V teh dejavnostih je močnejša tudi prisotnost podjetja, ki so v stečaju. Vidno je povečevanje deleža terjatev podjetij v stečaju, z izjemo gostinstva, kljub temu da prihaja do zniževanja njihovega obsega v terjatvah v zamudi nad 90 dni. Te terjatve predstavljajo breme za bilance bank in hkrati tudi predstavljajo visoko pokritost z oslabitvami in rezervacijami (v povprečju 69% pokritost). Z nadpovprečnimi deleži NPE v posameznem sektorju dejavnosti izstopajo finančno posredništvo, poslovanje z nepremičninami, gradbeništvo, gostinstvo in trgovina, kar prikazuje tudi slika 15 (Banka Slovenije, 2018b, str. 34).

Slika 15: Prikaz najbolj izstopajočih dejavnosti po absolutnem znesku NPE v Sloveniji

Vir: Banka Slovenije, Poročilo o finančni stabilnosti, 2018b, str. 34

Kot je ugotovljeno že v prejšnjem poglavju, z deleži NPE v posameznem sektorju dejavnosti v izbrani banki prav tako najbolj izstopajo dejavnosti gradbeništva, trgovine, strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, gostinstvo in predelovalne dejavnosti (glej tabelo 2). Izjema je dejavnost poslovanje z nepremičninami, pri kateri se je delež NPE iz leta 2016 na 2017 znižal za 0,64% točk.

BS v svojem poročilu ne analizira kazalnika NPL po dejavnostih in segmentih, zato metode komparacije z izbrano banko na tej podlagi ni bilo mogoče opraviti.

3.3 Primerjava kazalnikov izbrane banke s povprečnimi kazalniki na ravni EU

Evropske banke so v preteklosti na različne načine prepoznavale nedonosne izpostavljenosti, zato je bila nujno potrebna uskladitev definicije nedonosnih izpostavljenosti med državami članicami EU. Kljub vsemu definicija nedonosnih izpostavljenosti na mednarodni ravni zelo

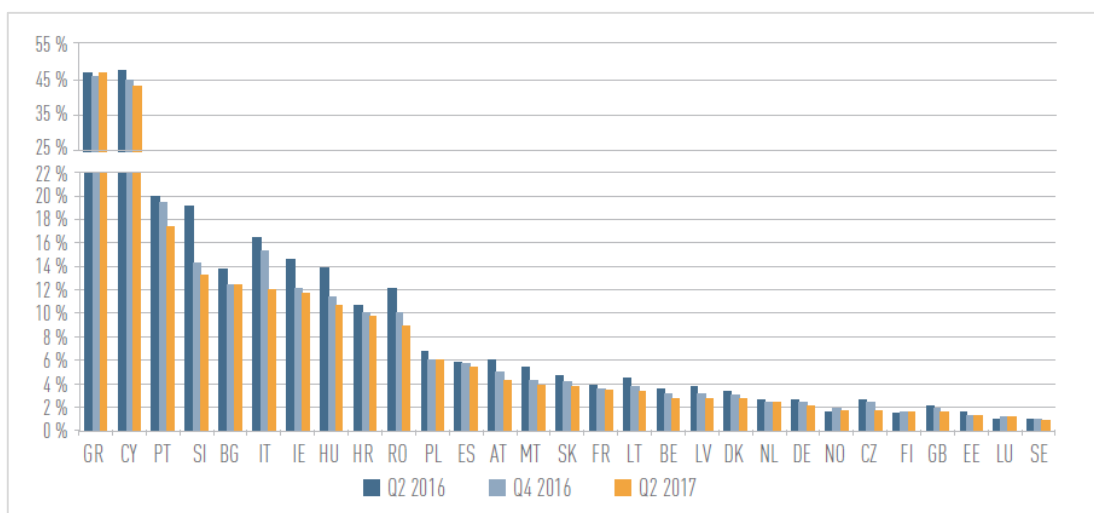
verjetno še ni popolnoma usklajena, saj je bil delež NPE v EU v tretjem kvartalu 2016 6,4 %, medtem ko je bil v ZDA 1,3 % in na Japonskem 1,4 % (Jassaud & Vidon, 2017). Razširjenost nedonosnih posojil lahko namreč zmanjša učinkovitost bančnega kreditnega kanala in predstavlja tveganje za finančno stabilnost.

EBA v svojem poročilu opisuje stanje nedonosnih posojil in restrukturiranih posojil v državah EU.

3.3.1 Primerjava gibanja kazalnika nedonosnih posojil

Bruto vrednost nedonosnih posojil se je v EU v juniju 2017 znižala za 16 % v primerjavi z enakim obdobjem predhodnega leta. Ta upad odraža napredek bank EU v reševanju slabih sredstev. Povprečni kazalnik NPL je znašal 4,5 % junija 2017, kar je močno znižanje v primerjavi s povprečnim kazalnikom NPL decembra 2014, ko je znašal 6,5 %. Kazalnik se je zniževal predvsem zaradi zmanjševanja nedonosnih izpostavljenosti in ne toliko zaradi povečevanja posojil. Kazalnik NPL držav EU ostaja zelo razpršen, čeprav z zmanjšanim interkvartilnim razponom. Pri osmih državah se kazalnik NPL še vedno giblje okrog 10 %, kamor spada tudi Slovenija. Na sliki 16 je prikazan povprečni kazalnik NPL po državah. Kazalnik NPL izbrane banke je junija 2017 znašal 13,52 % (glej sliko 6), kar je za 9 % točk več od povprečja evropskih bank (European Banking Authority, 2017, str. 26). Analiza nakazuje na to, da izbrana banka ni tako učinkovita pri zmanjševanju nedonosnih posojil, kot je učinkovito povprečje EU.

Slika 16: Prikaz povprečnega kazalnika NPL po državah EU po kvartalih

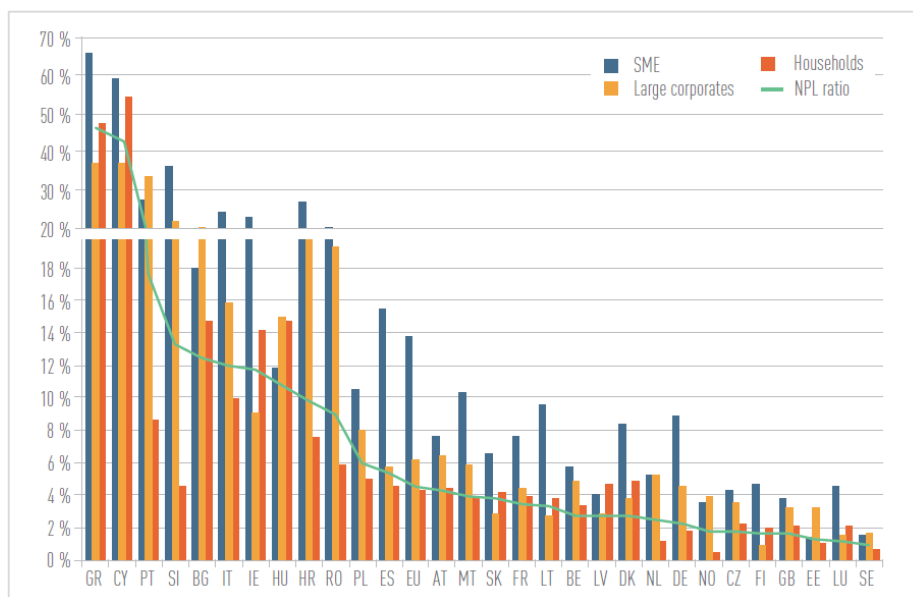
Vir: European Banking Authority, Risk Assessment of the European banking system, 2017, str. 26

3.3.2 Primerjava gibanja kazalnika nedonosnih posojil po segmentih

Slika 17 prikazuje gibanje kazalnika NPL po segmentih v državah EU za junij 2017. S slike 17 je razvidno, da je v državah EU kazalnik NPL v segmentu velikih podjetij junija 2017

padal, saj se je znižal z 8,9 decembra 2014 na 6,2 %. V segmentu malih in srednjih podjetij se je kazalnik NPL izboljšal junija 2017, saj je znašal 13,8 %, v primerjavi z decembrom 2014, ko je znašal 19 %. Najvišji delež NPL se, v marsikateri državi EU, kaže ravno v segmentu malih in srednjih podjetjih. V segmentu fizičnih oseb je trend kazalnika NPL prav tako padajoč, saj se je znižal s 5 % decembra 2014 na 4,3 % junija 2017 (European Banking Authority, 2017, str. 28). Za segment mikro podjetij trend kazalnik NPL ni prikazan.

Slika 17: Kazalnik NPL po segmentih za junij 2017

Vir: European Banking Authority, Risk Assessment of the European banking system, 2017, str. 28

Če kazalnike NPL držav EU primerjam z izbrano banko, lahko ugotovim naslednje. Tudi v izbrani banki je kazalnik NPL najvišji v segmentu malih in srednjih podjetij, vendar je mnogo višji od povprečja evropskih bank, saj je ta junija 2017 znašal 19,7 % (glej sliko 7). V segmentu velikih podjetij je kazalnik nižji od povprečja evropskih bank, saj je ta junija 2017 znašal 5,7 % (glej sliko 7), prav tako je tudi v segmentu fizičnih oseb, saj je ta junija 2017 v izbrani banki znašal 3,2 % (glej sliko 7). Za lažjo predstavo izsledke metode komparacije predstavljam v tabeli 5.

Tabela 5: Primerjava kazalnikov NPL izbrane banke z EU z junija 2017

Segment	Kazalnik NPL v EU	Kazalnik NPL v izbrani banki
Velika podjetja	6,2 %	5,7 %
Mala in srednja podjetja	13,8 %	19,7 %
Fizične osebe	4,3 %	3,2 %

Vir: Lastno delo

3.3.3 Primerjava gibanja verjetnosti neplačila po dejavnostih

EBA v svojem poročilu opisuje, da so junija 2017 imele evropske banke najvišjo izpostavljenost v dejavnosti poslovanje z nepremičninami. Ta dejavnost je predstavljala 26,8 % celotne izpostavljenosti. Vendar je bila verjetnost neplačila v tej dejavnosti relativno nizka, saj je bila le 0,31 %. Predelovalna dejavnost je predstavljala drugo najvišjo dejavnost, v kateri so banke imele najvišjo izpostavljenost in je predstavljala 13,9 % celotne izpostavljenosti. V tej dejavnosti je bila verjetnost neplačila tudi zelo nizka in je bila 0,18%. Dejavnost trgovine, vzdrževanja in popravila motornih vozil je predstavljala tretjo najvišjo dejavnost glede na celotno izpostavljenost in sicer 12,4 %. V tej dejavnosti je bila verjetnost neplačila okrog 0,25 %. Najvišja verjetnost neplačila je bila v dejavnosti rudarstva in je bila 1,72 %, kljub temu, da je ta dejavnost glede na celotno izpostavljenost predstavljala le 1 % (European Banking Authority, 2017, str. 30).

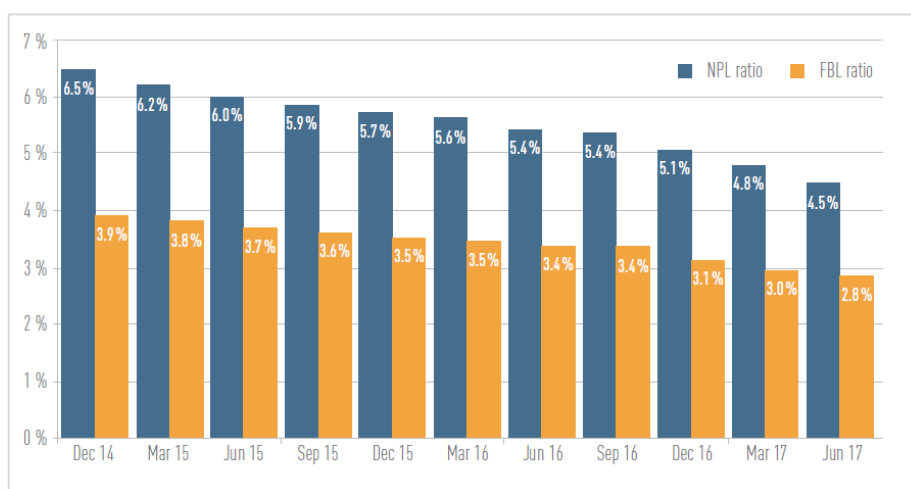
Če te podatke primerjam s podatki v izbrani banki, ugotovim, da v izbrani banki dejavnost poslovanja z nepremičninami ne predstavlja največjega deleža glede na celotno izpostavljenost. Že v poglavju 3.1.1 je ugotovljeno, da decembra 2017 predstavlja največji delež glede na celotno izpostavljenost izbrane banke predelovalna dejavnost z 22,33% deležem ter s 3,56% verjetnostjo neplačila, nato ji sledi dejavnost trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil z 19,10% deležem ter z 0,50% verjetnostjo neplačila in nato dejavnost strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti z 11,30% deležem ter z 4,40% verjetnostjo neplačila.

Podatki niso ravno primerljivi, saj EBA uporablja podatke iz junija 2017, iz izbrane banke pa so pridobljeni le podatki za december 2017. Kljub temu ugotavljam, da so verjetnosti neplačila v evropskih bankah v primerjavi z izbrano banko veliko nižji. V evropskih bankah so od 0,04 % do najvišje 1,72 %, v izbrani banki pa so od 0,02 % do 8,54 %. Razlog je verjetno v tem, da ima izbrana banka za posamezne razrede ratingov postavljene mnogo višje verjetnosti neplačila, saj na to vpliva mnogo dejavnikov, med njimi tudi tveganost same države. Za Slovenijo pa velja, da nima ravno odlične ocene zunanjih agencij.

3.3.4 Primerjava gibanja kazalnika restrukturiranih posojil

Povprečni kazalnik FBL se je v državah EU od junija 2016 do junija 2017 postopoma zniževal skladno z zniževanjem kazalnika NPL. Ta je junija 2017 znašal 2,8 %, kar je razvidno tudi s slike 18. Kazalnik FBL izbrane banke je junija 2017 znašal 6,95 % (glej sliko 10), kar je za 4,15% točk več od povprečja evropskih bank (European Banking Authority, 2017, str. 27).

Slika 18: Gibanje kazalnikov NPL in FBL po kvartalnih

Vir: European Banking Authority, *Risk Assessment of the European banking system, 2017*, str. 27

S padajočim kazalnikom FBL se je delež donosnih posojil, razvrščenih med restrukturirana donosna posojila, prav tako znižal. 64 % vseh restrukturiranih posojil je bilo nedonosnih, 36% pa donosnih junija 2017 (European Banking Authority, 2017, str. 27). Če kazalnik FBL držav EU primerjam z izbrano banko, lahko ugotovim, da je bil v izbrani banki v istem obdobju delež nedonosnih restrukturiranih posojil 74 % in delež donosnih restrukturiranih posojil 26 % (glej sliko 12), kar pomeni, da je delež nedonosnih restrukturiranih posojil v izbrani banki mnogo višji.

Že v poglavju 3.1 je ugotovljeni, da se kazalnik FBL v izbrani banki v obravnavnem obdobju ne zmanjšuje skladno z zniževanjem kazalnika NPL, kar je razvidno tudi s slike 10. Lahko zaključim, da se v izbrani banki kazalnik restrukturiranih izpostavljenosti ne zmanjšuje vzporedno s kazalnikom nedonosnih izpostavljenosti, saj je kazalnik FBL junija in septembra 2017 naraščal (glej sliko 10). Podrobne analize, kaj je razlog takšnega gibanja ne morem opraviti zaradi ne zagotavljanja podatkov s strani izbrane banke.

Glede na to, da metoda komparacija prikazuje, da so kazalniki v izbrani banki mnogo višji od povprečja evropskih bank, izbrano banko lahko umestim v skupino bolj problematičnih bank v EU.

SKLEP

EBA je zaradi različnih praks v državah članicah opredelila enotno definicijo nedonosnih in restrukturiranih izpostavljenosti. Cilj nove in enotne definicije je spremljanje in učinkovito obvladovanje tveganj ter reševanje največjih komitentov, po vrednosti največjih izpostavljenosti bank, sposobnih preživetja.

Tako poročilo BS kot poročilo ECB poročata, da se stanje nedonosnih izpostavljenosti, predvsem po uvedbi nove regulative, izboljšuje. Banke znižujejo deleže nedonosnih izpostavljenosti glede na celotno izpostavljenost.

Banke se sedaj posvečajo predvsem novim posojilom, na katerih je tudi največji poudarek. Ravnanje bank v procesu odobravanja posojil mora biti previdno in preudarno. S tem načinom lahko banke preprečijo nekontroliran nastanek novih nedonosnih posojil oziroma izpostavljenosti. Nobena od bank si namreč ne želi ponoviti napak iz preteklosti. Naloga bank je, da vzpostavijo ustrezne in učinkovite notranje kontrole nad postopki odobravanja posojil ter da vzpostavijo sistem zgodnjega opozarjanja in ga dosledno uporabljajo ter postavijo sistem zaznavanja restrukturiranih izpostavljenosti. Izbrana banka trenutno nima vzpostavljenega sistema zgodnjega opozarjanja, kot se pričakuje od regulatorja. V letošnjem letu je začela z implementacijo tega sistema in ga namerava dokončno implementirati do konca leta 2018.

Tako BS kot ECB bosta tudi v prihodnje nadaljevali z aktivnostmi na področju nedonosnih in restrukturiranih izpostavljenosti. BS je že napovedala, da bo v okviru nadzorniških aktivnosti še naprej spremljala in ocenjevala strategije upravljanja bank na področju nedonosnih izpostavljenosti. Prav tako so za sistemsko pomembne banke relevantne nadaljnje aktivnosti ECB na področju upravljanja z nedonosnimi izpostavljenostmi.

Pomembnost zgodnjega odkrivanja problematičnih naložb se vse bolj poudarja. Vsa regulativa in smernice, izdane s strani EU, stremijo k temu, da postane restrukturiranje posojil učinkovitejše.

Z implementiranim orodjem izbrana banka opravlja identifikacijo restrukturiranih donosnih in nedonosnih izpostavljenosti. Orodje omogoča sistematično prepoznavanje teh izpostavljenosti. Njegova vsebina je usklajena z vsemi regulativnimi zahtevami in smernicami. Po mojem mnenju vsebinsko težavo predstavlja le ugotavljanje dostopnosti restrukturiranja. Izračun dostopnosti bi moral biti, glede na procese banke, vključen v orodje. Z vnosom vseh potrebnih podatkov bi orodje moralo avtomatsko podati pravilni odgovor. S podajanjem odgovora zgolj z da oziroma ne, pa se zato odpira vprašanje verodostojnosti vnesenega podatka v orodje.

Kljub usklajenosti orodja z regulativnimi zahtevami se bo izbrana banka v prihodnje morala soočiti s kar nekaj potencialnimi težavami. Poslovanje izbrane banke bo moralo temeljiti na kvaliteti podatkov, ki jih bo pridobila s strani svojih komitentov, ki jim bo prestrukturirala posojila, ter na izkušenem in kvalificiranem kadru. Izbrana banka bi morala vzpostaviti nek enotni centralni bančni sistem, ki bi sistemsko povezoval vse procese banke. Tako ne bi prihajalo do podvajanja podatkov in ročnega pretipkavanja podatkov iz enega sistema v katerem podatki že obstajajo, v drug sistem, ki zahteva vnos istih podatkov. Proces identifikacije restrukturiranih posojil bi moral biti v celoti vključen v aplikacijo priprave kreditnega predloga in ne zgolj samo v obliki testa. Enotni sistem bi banki omogočil bolj

ažurno in pravilno poročanje. Trenutno le kvartalno posodabljanje podatkov v orodju, ki povzroči spremembo statusov restrukturiranih izpostavljenosti, ni usklajeno z zahtevo BS po mesečnem poročanju. Izbrana banka sicer pripravlja mesečna poročila kot zahteva regulator, vendar podatki za ta način poročanja niso dovolj ažurni.

Analiza portfelja banke, analiza kazalnikov nedonosnih izpostavljenosti, nedonosnih in restrukturiranih posojil ter verjetnosti neplačila je pokazala, da:

- se kazalnika nedonosnih izpostavljenosti in nedonosnih posojil v izbrani banki znižujeta, kar je identično povprečju EU in Slovenije;
- kazalnik restrukturiranih posojil ni cel čas padajoč in se ne znižuje vzporedno s kazalnikom nedonosnih posojil;
- je najvišja verjetnost neplačila v segmentu malih in srednjih podjetij in v predelovalnih dejavnostih ter strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih, pri katerih se pojavlja tudi najvišji kazalnik nedonosnih izpostavljenosti;
- se najvišji kazalniki gibajo ravno v segmentu malih in srednjih podjetij, kar je identično vsem bankam v EU;
- so najbolj problematične predelovalne dejavnosti, trgovina in gradbeništvo, kar je identično vsem bankam v Sloveniji, z izjemo dejavnosti poslovanje z nepremičninami, ki v izbrani banki ne izstopa, saj se je kazalnik znižal.

S pomočjo metode komparacije ugotavljam, da je izbrana banka na področju nedonosnih izpostavljenosti učinkovitejša od povprečja slovenskih bank, saj so kazalniki izbrane banke boljši oziroma pod povprečjem slovenskih bank. Vendar pa je izbrana banka še vedno manj učinkovita od povprečja evropskih bank, saj so vsi kazalniki izbrane banke mnogo slabši oziroma nad povprečjem evropskih bank. Tako lahko izbrano banko glede na povprečje slovenskih bank umestim v skupino manj problematičnih bank, glede na povprečje evropskih bank pa v skupino bolj problematičnih bank.

Skozi magistrsko delo so tako oblikovana številna priporočila za izboljšanje trenutnega sistema identifikacije restrukturiranih donosnih in nedonosnih izpostavljenosti izbrane banke. Začasna rešitev bi bila nadgradnja lokalnega centralnega bančnega sistema, saj s trenutnim sistemom upravlja matična banka. Nadgradnja lokalnega sistema bi izbrani banki omogočila avtomatsko zavajanje sprememb statusov restrukturiranih izpostavljenosti na dnevni ravni. Ta namreč že sedaj dnevno zavaja spremembe dni zamud, ratingov ter con, ki povzročajo spremembo statusa restrukturiranja. Kasneje pa bo izbrana banka morala premisliti o implementaciji enotnega sistema.

Skozi magistrsko delo podajam tudi konstruktivno kritiko šibkih točk sistema izbrane banke. Te se v največji meri nanašajo na pretipkavanje podatkov iz enega sistema v drugi sistem. Kot omenjam že v uvodu, upam, da bodo moje kritike šibkih točk izbrani banki in tudi ostalim bankam, ki se soočajo z enakimi težavami, v poduk, da se prične/jo zavedati, na

katerih področjih ima/jo potencialne težave. Kakovost sredstev izbrane banke je zaradi teh slabša, kot bi lahko bila. Ugotovitve nameravam predstaviti vodjem ključnih oddelkov izbrane banke. Upam, da se zaradi mojih ugotovitev začne proces aktivnega reševanja šibkih točk.

LITERATURA IN VIRI

1. Arrowsmith, M., Griffiths, M., Franklin, J., Wohlmann, E., Young, G. & Gregory, D. (2013, 20. december). SME forbearance and its implications for monetary and financial stability. *Bank of England Quarterly Bulletin*, 53(4), 296-303.
2. Banka Slovenije. (2015, 24. november). *Sporočilo za javnost: Objava nedonosnih izpostavljenosti bank in hranilnic po novi, enotni definiciji Evropskega bančnega organa (EBA)*. Pridobljeno 27. februarja 2018 iz <https://www.bsi.si/mediji/128/porocilo-za-javnost-objava-nedonosnih-izpostavljenosti-bank-in-hranilnic-po-novi-enotni-definiciji-evropskega-bancnega-organa-eba>
3. Banka Slovenije. (2017a, 14. marec). *Priročnik za upravljanje nedonosnih terjatev MSME*. Pridobljeno 27. februarja 2018 iz <https://www.bsi.si/mediji/1162/pregled-dogajanja-na-podrocju-nedonosnih-izpostavljenosti>
4. Banka Slovenije. (2017b, 12. december). *Sporočilo za javnost: Pregled dogajanja na področju nedonosnih izpostavljenosti*. Pridobljeno 1. marca 2018 iz <https://www.bsi.si/mediji/1162/pregled-dogajanja-na-podrocju-nedonosnih-izpostavljenosti>
5. Banka Slovenije. (2018a, 1. september). *Navodilo za izvajanje Sklepa o poročanju monetarnih finančnih institucij*. Pridobljeno 13. aprila 2018 iz <https://www.bsi.si/porocanje/porocanje-banki-slovenije/porocila/porocanje-monetarnih-financnih-institucij>
6. Banka Slovenije. (2018b, 22. januar). *Poročilo o finančni stabilnosti*. Pridobljeno 21. marca iz <https://www.bsi.si/publikacije/porocilo-o-financni-stabilnosti>
7. Banka Slovenije. (2018c, 16. maj). *Podatki o nedonosnih izpostavljenostih*. Pridobljeno 13. aprila 2018 iz <https://www.bsi.si/financna-stabilnost/nadzor-bancnega-sistema/nadzorniska-razkritja/podatki-o-nedonosnih-izpostavljenostih>
8. Basel Committee on Banking Supervision. (2017, 4. april). *Prudential treatment of problem assets – definitions of non-performing exposures and forbearance*. Pridobljeno 1. marca 2018 iz <https://www.bis.org/bcbs/publ/d403.htm>
9. Campbell, A. (2007). Bank insolvency and the problem of non-performing loans. *Journal of Banking Regulation*, 9(1), 25-45.
10. European Banking Authority. (2017). *EBA Risk Assessment Reports: Risk Assessment of the European Banking System*. Pridobljeno 17. maja 2018 iz <http://www.eba.europa.eu/risk-analysis-and-data/risk-assessment-reports>

11. Evropska centralna banka. (2017). *Napotki bankam v zvezi s slabimi posojili*. Pridobljeno 17. maja 2018 iz https://www.bankingsupervision.europa.eu/ecb/pub/pdf/guidance_on_npl.sl.pdf.
12. Fabijan, J. & Tušek, F. (2015). Development and progress of the restructuring process in Slovenia. *Bančni vestnik*, 11(2015), 38-47.
13. Izbrana banka. (2017a, 3. november). *Non-performing Exposures and Forbearance* (interno gradivo). Ljubljana: Izbrana banka.
14. Izbrana banka. (2017b, 31. december). *Business requirement document - Update of Forbearance Tool* (interno gradivo). Ljubljana: Izbrana banka.
15. Izbrana banka. (2017c). *Risk Report* (interno gradivo). Ljubljana: Izbrana banka.
16. Izbrana banka. (2018a, 28. februar). *Retail Credit Risk Regulation* (interno gradivo). Ljubljana: Izbrana banka.
17. Izbrana banka. (2018b, 19. marec). *Instructions for working with potential and identified distressed assets* (interno gradivo). Ljubljana: Izbrana banka.
18. Izbrana banka. (2018c, 30. april). *Requirements for the analysis scope in terms of the credit process* (interno gradivo). Ljubljana: Izbrana banka.
19. Izbrana banka. (2018d, 5. maj). *Monitoring process* (interno gradivo). Ljubljana: Izbrana banka.
20. Jassaud, N. & Vidon, E. (2017). European NPLs through the crisis: a policy review. *Journal of Financial Regulation and Compliance*, 25(4), 413-421.
21. Jemenšek, G. & Ovin, R. (2015). Business model of Slovenian banks: problem or solution? *Bančni vestnik*, 11(2015), 74-79.
22. Jenko, M. (2015, 24. november). Slovenija po deležu slabih posojil druga v Evropi. *Delo*. Pridobljeno 3. avgusta 2018 iz <https://www.delo.si/gospodarstvo/finance/slovenija-po-delezu-slabih-posojil-druga-v-evropi.html>
23. Kastelic, N. (2017, 7. februar). *Analiza in ukrepi za znižanje nedonosnih izpostavljenosti v bankah* (magistrsko delo). Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
24. Kenda, A. (2016, 19. oktober). Priročnik za reševanje slabih posojil v slovenskem MSP bo nared konec leta. *Finance*. Pridobljeno 6. maja 2018 iz <https://www.finance.si/8850401/Prirocnik-za-resevanje-slabih-posojil-v-slovenskih-MSP-bo-nared-do-konca-leta>
25. Kenda, A. (2017, 11. julij). Akcijski načrt EU za slaba posojila je tu. *Finance*. Pridobljeno 3. avgusta 2018 iz <https://www.finance.si/8858855>
26. Kenda, A. (2018, 18. januar). Kdo v EU ima največ slabih posojil in kaj pripravlja EU, da ne bi nastajala nova. *Finance*. Pridobljeno 25. maja 2018 iz <https://www.finance.si/8863747>
27. Kotnik, T. (2017, 18. julij). Svet EU: Slaba posojila ostajajo grožnja gospodarskemu in finančnemu sistemu EU. *Finance*. Pridobljeno 3. avgusta 2018 iz <https://www.finance.si/8858996/Svet-EU-%3E%3ESlaba-posojila-ostajajo-groznja-gospodarskemu-in-financnemu-sistemu-EU>

28. RTV Slovenija. (2015, 24. november). *Slovenija na drugem mestu v EU-ja po slabih terjatvah*. Pridobljeno 4. aprila 2018 iz <https://www.rtv slo.si/gospodarstvo/novice/slabe-terjatve-ostajajo-velika-tezava-bancnega-sistema/379431>
29. Statistični urad Republike Slovenije. (2018, 16. maj). *Standardne klasifikacije dejavnosti 2008*. Pridobljeno 22. maja 2018 iz <http://www.stat.si/SKD>
30. Svenšek, K. (2016, 20. oktober). Banka Slovenije ambiciozno nad slaba posojila v sistemu. *Dnevnik*. Pridobljeno 12. junija 2018 iz <https://www.dnevnik.si/1042753225>

PRILOGE

Priloga 1: Vprašalnik za identifikacijo restrukturiranih donosnih in nedonosnih izpostavljenosti v orodju

Kot je napovedano v poglavju 2.1.1 vprašalnik izbrane banke zaradi obsežnosti predstavljam med prilogami. Zaradi preglednosti vprašalnik predstavljam v tabeli, ki v prvem stolpcu prikazuje ime vprašanja, v drugem stolpcu potencialne odgovore in v tretjem pogoje. Izbrana banka je morala zaradi prej omenjenih novih smernic vprašalnik dopolniti z novimi zahtevami. Vprašalnik, ki ga predstavljam že vsebuje novosti po novih smernicah.

Tabela 1: Vprašalnik za identifikacijo restrukturiranih donosnih in nedonosnih izpostavljenosti v orodju prilagojen po novih smernicah

	VPRAŠANJE	POTENCIALNI ODGOVOR	POGOJ
1.	Identifikacijska številka stranke	Ročni vnos	
2.	Identifikacijska številka partije produkta	Ročni vnos	
3.	Identifikacijska številka kreditnega predloga	Ročen vnos	
4.	Kaj je razlog izdelave kreditnega predloga?	<ul style="list-style-type: none"> - sprememba pogodbe/aneksa - refinanciranje - uporaba klavzul (ang. utilization of embedded options) - nič od naštetega 	
5.	Za kakšno vrsto spremembe pogojev, ki je predmet odobritve kreditnega predloga gre?		
5.a.	Odlog plačila	DA NE	Obvezen je le, če je izbran eden izmed odgovorov sprememba pogodbe/aneksa ali refinanciranje ali uporaba klavzul.
5.aa.	Znižanje višine obroka glavnice, medtem ko je odplačilo obresti nespremenjeno	DA NE	Obvezen le, če je odgovor odlog plačila DA.
5.ab.	Plačevanje samo obresti	DA NE	
5.ac.	Odlog plačila/moratorij na glavnico	DA NE	
5.ad.	Druge oblike odloga plačila	DA NE	

se nadaljuje

Tabela 1: Vprašalnik za identifikacijo restrukturiranih donosnih in nedonosnih izpostavljenosti v orodju prilagojen po novih smernicah (nadaljevanje)

	VPRAŠANJE	POTENCIALNI ODGOVOR	POGOJ
5.b.	Podaljšanje zapadlosti/trajanja	DA NE	Obvezen je le, če je izbran eden izmed odgovorov sprememba pogodbe/aneksa ali refinanciranje ali uporaba klavzul.
5.c.	Znižanje obrestne mere do odplačila	DA NE	
5.d.	Začasno znižanje obrestne mere za določeno obdobje	DA NE	
5.e.	Refinanciranje	DA NE	
5.f.	Delni odpis bilančne izpostavljenosti	DA NE	
5.g.	Pripis zapadlih obveznosti v glavnico	DA NE	
5.h.	Dopolnitev/sprememba oziroma neizpolnjevanje finančnih zavez	DA NE	
5.i.	Pretvorba valute dolga v valuto denarnih tokov	DA NE	
5.j.	Spremenjen načrt odplačevanja zaradi delnega odplačila	DA NE	
5.k.	Spremenjen načrt odplačevanja zaradi enkratnega odplačila (ang. ballon or bullet payments)	DA NE	
5.l.	Spremenjen načrt odplačevanja zaradi odplačila z naraščajočimi obroki	DA NE	
5.m.	Uporaba opcij, vgrajenih v pogodbo	DA NE	
5.n.	Dodatno zavarovanje	DA NE	
5.o.	Dodatno financiranje posojilojemalca v težavah (ang. defaulted client)	DA NE	
5.p.	Dogovor o plačilu stroškov s strani tretje osebe	DA NE	

se nadaljuje

Tabela 1: Vprašalnik za identifikacijo restrukturiranih donosnih in nedonosnih izpostavljenosti v orodju prilagojen po novih smernicah

	VPRAŠANJE	POTENCIALNI ODGOVOR	POGOJ
5.r.	Prevzem zavarovanja vključno s spremembo pogojev odplačila kredita	DA NE	
6.	Če nobeno izmed zgornjih meril ni bilo izbrano, je potreben opis vrste spremembe pogojev kreditne pogodbe.	Vnos prostega teksta	Obvezen je le, če je razlog izdelave kreditnega predloga enak odgovoru vprašanja 4 in so vse vrste sprememb pogojev enake NE.
7.	Datum kreditnega predloga	Ročna izbira iz koledarja	
8.	Trenutno veljavna bonitetna ocena (ang. rating) stranke	1-26	
9.	Trenutna veljavna cona stranke	ZELENA RUMENA RDEČA ČRNA N/A	
10.	Dnevi zamude	Ročni vnos	
11.	Za fizične osebe in mikro podjetja: Ali dolžnik krši minimalne pogoje odobritve?	DA NE	Obvezen je le, če je: <ul style="list-style-type: none"> - rating enak default ratingu in - dnevi zamude enako ali več od 60 dni ali - odgovor na vprašanje 5.f. enak NE ali - odgovor na vprašanje 5.r. enak DA in - seštevek odgovorov na vprašanja od 5.a. do 5.f. enak ali večji od 2

se nadaljuje

Tabela 1: Vprašalnik za identifikacijo restrukturiranih donosnih in nedonosnih izpostavljenosti v orodju prilagojen po novih smernicah (nadaljevanje)

	VPRAŠANJE	POTENCIALNI ODGOVOR	POGOJ
12.	Trenutni status restrukturiranja	<ul style="list-style-type: none"> - Ni restrukturirana - Restrukturirana donosna izpostavljenosti - Restrukturirana donosna izpostavljenosti ozdravljena - Restrukturirana nedonosna izpostavljenost - Restrukturirana nedonosna izpostavljenost 1 leto - Restrukturirana nedonosna izpostavljenost prerazvrščen - Restrukturirana nedonosna izpostavljenost prerazvrščen s 30 dnevno zamudo - Donosna izpostavljenost (ko je izpostavljenost razvrščena kot nič več restrukturirana) 	
13.	Ali bi komitent prešel v status neplačila (ang. default), če obravnavan kreditni predlog s spremembo pogojev ne bi bila odobren, saj stranka ne zmore poravnati trenutnih finančnih obveznosti?	DA NE	Obvezen je le, če je: <ul style="list-style-type: none"> - rating 8. enak default ratingu ali - cona komitenta 9. enaka RDEČA ali ČRNA ali - dnevi zamude večji ali enaki 60 dni ali - odgovor na vprašanje 11. enak DA ali - odgovor na vprašanje 5.f. enak DA ali - odgovor na vprašanje 5.r. enak DA ali - seštevek odgovorov na vprašanja od 5.a. do 5.f. enak ali večji od 2.
14.	Ali se stranka sooča s finančnimi težavami?*	DA NE	Obvezen je le, če je odgovor na vprašanje 13. enak NE
14a.	Če stranka nima finančnih težav prosim za opis razloga zakaj se opravlja identifikacija restrukturirane izpostavljenosti		Obvezen je le, če je odgovor na vprašanje 14. enak NE

Prirejeno po Izbrana banka (2017b).

****Izbrana banka (2017b, str. 52) v istem dokumentu opisuje, da se poleg tega vprašanja pojavijo dodatna vprašanja, ki skrbniku pomagajo lažje definirati, ali je posamezna stranka v finančnih težavah, in sicer:**

- Za fizične osebe: Ali se stranka sooča s znižanjem plače oziroma dohodkov (vključuje daljšo bolniško odsotnost, materinski dopust itd.), zaradi česar se bo stranka soočala s težavami odplačevanja trenutnih finančnih obveznosti v prihodnosti?
- Za mikro podjetja: Ali je ustvarjen denarni tok (pred odobritvijo spremembe pogojev) zadosten za poravnavanje finančnih obveznosti po trenutnih odobrenih produktih? Ali je stranka pomembno odvisna le od enega kupca oziroma dobavitelja in ali je zamenjava le-tega težavna?
- Za mala in srednja podjetja, velika podjetja, države, finančne institucije: Ali je ustvarjen denarni tok (pred odobritvijo spremembe pogojev) zadosten za poravnavanje finančnih obveznosti po trenutnih odobrenih produktih? Ali so pri trenutnih finančnih izkazih nakazana kakršnakoli tveganja, ki bi privedla do poslabšanja finančnega stanja stranke v prihodnosti?

Glede na izbrane odgovore iz prvega dela vprašalnika sledi nadaljevanje vprašalnika, ki od skrbnika zahteva dodatne informacije oziroma odgovore na dodatna vprašanja. Zaradi preglednosti nadaljevanje vprašalnika predstavljam v tabeli, ki v prvem stolpcu prikazuje ime vprašanja, v drugem stolpcu potencialne odgovore in v tretjem pogoje.

Tabela 2: Nadaljevanje vprašalnika za identifikacijo restrukturiranih donosnih in nedonosnih izpostavljenosti v orodju prilagojen po novih smernicah

	VPRAŠANJE	POTENCIALNI ODGOVOR	POGOJ
15.	Izberite namen financiranja	<ul style="list-style-type: none"> - izgradnja poslovnih nepremičnin - projektno financiranje - ostalo 	Oznaka kratkoročen/ dolgoročen predhodni ukrep je DA.
16.	Prosim, navedite obdobje učinka v mesecih zadevnih ukrepov.		
17.	Število mesecev z znižanimi plačili obresti in glavnice za določeno obdobje		Oznaka kratkoročen/ dolgoročen predhodni ukrep je DA in 5.aa. je DA.
18.	Število mesecev obdobja plačevanja samo obresti		Oznaka kratkoročen/ dolgoročen predhodni ukrep je DA in 5.ab je DA.

se nadaljuje

Tabela 2: Nadaljevanje vprašalnika za identifikacijo restrukturiranih donosnih in nedonosnih izpostavljenosti v orodju prilagojen po novih smernicah (nadaljevanje)

19.	Število mesecev moratorija (brez plačil)		Oznaka kratkoročen/ dolgoročen predhodni ukrep je DA in 5.ac. je DA.
20.	Število mesecev za druge oblike odloga odplačil		Oznaka kratkoročen/ dolgoročen predhodni ukrep je DA in 5.ad. je DA.
21.	Število mesecev znižanja obrestne mere do odplačila		Oznaka kratkoročen/ dolgoročen predhodni ukrep je DA in 5.c. je DA.
22.	Število mesecev pripisa zapadlih obveznosti v glavnico		Oznaka kratkoročen/ dolgoročen predhodni ukrep je DA in 5.g. je DA
23.	Število mesecev dogovora o plačilu stroškov s strani tretje osebe		Oznaka kratkoročen/ dolgoročen predhodni ukrep je DA in 5.p. je DA.
24.	Ali je ta kreditni predlog povezan z zadnjo prerazvrstitvijo izpostavljenosti v kategorijo restrukturirani, ki je bila realizirana v zadnjih 12 mesecih?	DA NE	Doda se oznaka nov kreditni predlog je povezan s predhodnim.
25.	Ali si komitent lahko privošči nov plan odplačila (če bodo spremembe realizirane) s predpostavko, da se ocenjuje, da bo redno in ter brez zamud (ponovno) odplačeval svoje obveznosti?	DA NE	Predhodni status restrukturiranja je restrukturirana donosna izpostavljenost.

Prيرهeno po Izbrana banka (2017b).